

## HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 16/2010 vp

Hallituksen esitys laiksi ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevan lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

### JOHDANTO

#### *Vireilletulo*

Eduskunta on 10 päivänä syyskuuta 2009 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevan lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 106/2009 vp).

#### *Lakialoitteet*

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat aloitteet:

— LA 106/2008 vp — Markku Pakkanen /kesk ym.: Laki ampuma-aselain 45 §:n muuttamisesta

— LA 65/2009 vp — Annika Lapintie /vas ym.: Laki ampuma-aselain muuttamisesta

#### *Lausunnot*

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta, maa- ja metsätalousvaliokunta ja puolustusvaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 18/2010 vp, MmVL 5/2010 vp, PuVL 2/2010 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

#### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- sisäasiainministeri Anne Holmlund
- hallitusneuvos Katriina Laitinen ja projekti-päällikkö Mika Lehtonen, sisäasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Liisa Vanhala, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Timo Turkki, puolustusministeriö
- ylitarkastaja Rami Sampalahti, maa- ja metsätalousministeriö

- ylilääkäri Tom Silfvast, sosiaali- ja terveysministeriö
  - hallinto-oikeustuomari Mika Hämäläinen, Helsingin hallinto-oikeus
  - puheenjohtaja Pekka Sauri, Kauhajoen koulusurmien tutkintalautakunta
  - lakimies Kimmo Lehtimäki, Poliisiammattikorkeakoulu
  - osastajohtaja, professori Jouko Lönnqvist, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL
  - tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio
  - poliisiylijohdaja Mikko Paatero ja asehallintopäällikkö Liisa Timonen, Poliisihallitus
  - apulaisosastopäällikkö Tuija Sundberg, Pääesikunta
  - ylikomisario Tero Haapala, keskusrikospoliisi
  - ylikonstaapeli Ilari Vilen, Helsingin poliisilaitos
  - poliisipäällikkö Martti Kallio, Lapin poliisilaitos
  - apulaispoliisipäällikkö Kari Puolitaival, Varsinais-Suomen poliisilaitos
  - riistapäällikkö Petri Vartiainen, Etelä-Savon riistanhoitopiiri
  - hallituksen jäsen Urho Tervonen, Kainuun riistanhoitopiiri, edustaen myös Koutanien metsästysseuraa
  - aseteknikko Jaakko Vottonen, Asetekno Oy
  - puheenjohtaja Antti Sukuvaara, Asealan Elinkeinonharjoittajat ry (Finnish Arms Trade Association)
  - puheenjohtaja Jukka Sassi, Asehistorian Liitto ry
  - hallituksen jäsen Mikko Hietala, Asekauppiain Liitto ry
  - puheenjohtaja, aseseppämestari Jorma Lähteenmäki, Suomen Aseseppien Yhdistys ry
  - puheenjohtaja Runo K. Kurko, Kansallinen kivääriyhdistys NRA ry
  - toiminnanjohtaja Pekka Tuunanen, Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK)
  - viestintäpäällikkö Klaus Ekman, Metsästäjien Keskusjärjestö ry
  - toiminnanjohtaja Laura Lodenius, Rauhanliitto
  - toiminnanjohtaja Olli Nyberg, Reserviläisliitto - Reservin Aliupseerienliitto ry
  - ampuma-asetoimikunnan puheenjohtaja Arto Pulkki, Reserviläisurheiluliitto ry
  - toiminnanjohtaja Risto Aarrekivi, Suomen Ampumaurheiluliitto ry
  - lakitoimikunnan jäsen Jussi Peltola, Suomen Asehistoriallinen Seura ry
  - edunvalvontajohtaja Markku Kojo, Suomen Lääkäriliitto ry
  - toiminnanjohtaja Panu Hiidenmies, Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund ry
  - puheenjohtaja Antero Rytkölä, Suomen Nismiesyhdistys ry, edustaen myös Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry:tä
  - 1. varapuheenjohtaja Heikki Pyhälampi, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
  - järjestösihteeri Tommi Verho, Suomen Reserviupseeriliitto ry
  - kehittämisapäällikkö Kirsi Markkanen, Tehy ry
  - hallituksen jäsen Sampsa Olkinuora, Vantaan reserviläiset ry
  - professori Olli Mäenpää
  - professori Kaarlo Tuori
  - asianajaja Hannu Lukkarila.
- Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
- ulkoasiainministeriö
  - opetusministeriö
  - suojelupoliisi
  - rajavartiolaitos
  - ampuma-aselautakunta
  - Metsähallitus
  - Tullihallitus
  - Suomen Kuntaliitto
  - Aliupseeriliitto ry
  - Ampumaharrastusfoorumi
  - asealan useiden järjestöjen yhteinen (12 eri yhdistystä)
  - Päällystöliitto ry
  - Suomen ilma-aseharrastajat ry
  - Suomen Jousimetsästäjien Liitto ry
  - Suomussalmen Urheiluampujat ry
  - Upseeriliitto ry
  - asekeräilijä Janne Pohjoispää

## HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITTEET

### *Hallituksen esitys*

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi lain ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Lisäksi ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi New Yorkissa 31 päivänä toukokuuta 2001 tehdyn kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevan lisäpöytäkirjan sillä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Ampuma-aselain (1/1998) uudistaminen liittyy Euroopan parlamentin ja neuvoston 21 päivänä toukokuuta 2008 aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin 91/477/ETY muuttamisesta annetun direktiivin 2008/51/EY kansalliseen täytäntöönpanoon. Direktiivillä on pantu täytäntöön yllä mainitun pöytäkirjan yhteisölainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

Ampuma-aselain muuttaminen johtuu myös kansallisista muutostarpeista.

Ampuma-aselain uudistamisen tavoitteena on aseturvallisuuden lisääminen. Ampuma-aselain käsiaseita eli pistooleita, pienoispistooleita, revolvereja ja pienoisrevolvereja koskevia säännöksiä ehdotetaan uudistettaviksi. Luvan näihin asetyyppeihin saisi jatkossa vain 20 vuotta täyttänyt henkilö. Ampumaurheilu ja -harrastus -perusteella hankkimisluvan voisi saada vain henkilö, joka olisi yhdistyslain 4 §:n mukaisen luvan saaneen yhdistyksen jäsen. Metsästysperusteella luvan saisi vain henkilö, joka esittää riistanhoitoyhdistyksen antaman todistuksen harrastuksestaan. Käsiaseiluvan saisi ensiksi enintään viiden vuoden määräaikaisena lupana. Tämän jälkeen luvanhaltijan tulisi esittää viiden vuoden välein todistus aktiivisesta harrastuksestaan.

Luvanhakijan ja -haltijan henkilökohtaisen sopivuuden valvontaa ehdotetaan tehostettavaksi. Lupaviranomainen saisi puolustusvoimilta luvanhaltijasta palveluksen suorittamista ja palveluskelpoisuuden arviointia koskevia tietoja. Asevelvollisen luvanhakijan olisi lupaa hakies-

sa esitettävä selvitys suoritetusta palveluksesta taikka sen lykkäyksen tai keskeytyksen syystä. Luvanhakija ehdotetaan velvoitettavaksi suorittamaan hänen henkilökohtaista sopivuuttaan mittaava soveltuvuustesti. Lupaviranomaiselle ehdotetaan oikeutta saada luvanhakijasta ja -haltijasta terveystietoja hänen suostumuksellaan. Suostumuksen antamatta jättäminen olisi peruste olla antamatta lupaa tai peruste peruuttaa voimassa oleva lupa. Terveystietojen antamatta jättäminen ammattihenkilölle ehdotetaan oikeutta tehdä poliisille ilmoitus henkilöstä, joka ei olisi sopiva aseluvan haltijaksi.

Ampuma-aseen hankkimisluvan saamisen yleiseksi alaikärajaksi ehdotetaan 18 vuotta. 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttänyt henkilö voisi saada huoltajien suostumuksella rinnakkaisluvan haulikkoon, kivääriin, pienoiskivääriin tai yhdistelmäaseeseen.

Ampuma-aseen osien luvanvaraisuutta ehdotetaan laajennettavaksi. Aseen rungot ja äänenvaimentimet tulisivat luvanvaraisiksi. Lisäksi ampuma-aseen deaktivoivia osia säännöksiä ehdotetaan tiukennettaviksi.

Suomi allekirjoitti ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevan lisäpöytäkirjan New Yorkissa 23 päivänä tammikuuta 2002. Euroopan yhteisö allekirjoitti pöytäkirjan 16 päivänä tammikuuta 2002. Pöytäkirja on tullut voimaan 3 päivänä heinäkuuta 2005. Pöytäkirja on yksi kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen kolmesta lisäpöytäkirjasta. Yleissopimus on jo hyväksytty eduskunnassa 12 päivänä joulukuuta 2003, ja se on tullut voimaan Suomen osalta 11 päivänä maaliskuuta 2004.

Pöytäkirjan velvoitteet liittyvät ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumiseen. Pöytäkirja sisältää pääosin määräyksiä, jotka parantavat sopimusvaltioiden viranomaisten välistä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa sekä asettavat vähimmäisvaatimukset

ampuma-aseiden vientiä ja tuontia koskevalle kansalliselle sääntelylle. Pöytäkirja sisältää myös määräyksiä ampuma-aseiden merkitsemisestä tunnisteilla ja asevälitystä koskevan toiminnan luvanvaraistamisesta. Eräät pöytäkirjan määräykset kuuluvat Euroopan yhteisön toimivaltaan.

Suomen ampuma-aseita koskeva lainsäädäntö täyttää pääosin pöytäkirjassa asetetut velvoitteet. Pöytäkirjan voimaansaattaminen edellyttää rikoslain 41 luvun 1 §:n muuttamista. Pöytäkirja ehdotetaan saatettavaksi voimaan blankettimuotoisella lailla. Lain voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Lisäpöytäkirjan voimaansaattamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin lisäpöytäkirja tulee kansallisesti voimaan.

#### **LA 106/2008 vp**

Merkittävin nykyisen ampuma-aselain epäkohdista on lain keskittyminen enemmän haettavaan aseeseen kuin asetta hankkivan henkilön ominaisuuksiin ja soveltuvuuteen aseiden hallussapitoon. Hakijan soveltuvuuden arvioinnista ja todellisesta järkevästä käyttötarkoituksesta aseelle tulisi muodostua lupaharkinnan keskeisin asia. Myös sen selvittäminen, että hakijalla on olemassa hakemuksessa ilmoittamansa perusteet aseiden käytölle, tulisi kuulua osana lupaprosessiin.

Näiden seikkojen huomioimiseksi on perusteltua muuttaa ampuma-aselain 45 §, jossa määritellään aseiden hankkimisluvan saajaa koskevat edellytykset. Uutena elementtinä lakiin esitetään otettavaksi asekortti, joka olisi periaatteiltaan metsästyskortin kaltainen osoitus ampuma-aseiden käsittelyä ja ampuma-aseita koskevien säännösten ja määräysten tuntemuksesta. Kortin saamisen edellytyksenä olevan koulutuksen ja asetutkinnon järjestämisen ampuma-aselupaviranomainen voi antaa esimerkiksi valtakunnallisiin keskusjärjestöihin kuuluvien ampuma- tai metsästysseurojen tehtäväksi. Tarkemmin koulutuksen sisällöstä ja tutkinnosta määräykset annaisi sisäasiainministeriö.

Hakijalta edellytettäisiin myös lääkärintodistus terveydentilasta ja mahdollisista terveydellisistä seikoista, joilla voi olla vaikutusta luvan myöntämisen edellytyksiin. Lääkärin todistuksesta tulisi ilmetä, onko hakijaa hoidettu sellaisten psyykkisten oireiden vuoksi, joilla voidaan olettaa olevan olennaista vaikutusta hakijan kelpoisuuteen käsitellä ampuma-aseita omaa tai yleistä turvallisuutta vaarantamatta.

Myös uutena edellytyksenä hankintaluvalla asetettaisiin vaatimus metsästys- tai ampumaurheiluseuran lausunnosta, josta selviäisi muun muassa hakijan harrastuneisuus, harrastuksen kesto ja mahdolliset havainnot hakijan käytöksestä, joilla voi olla merkitystä lupaharkinnan kannalta. Yhdistymisvapauden vuoksi ei voida edellyttää kaikilta hakijoilta jonkin yhdistyksen jäsenyyttä, joten myös kahden luotettavan ja esitettyyn harrastustoimintaan olennaisesti liittyvän henkilön lausunto olisi mahdollinen vaihtoehto yhdistyksen antamalle lausunnolle. Kuitenkin on syytä rajata lausunnon antamiseen kelpoisten henkilöiden ulkopuolelle hankittavaksi aiottuun aseeseen myyjä tai tämän palveluksessa olevat henkilöt, jolloin vältetään myyntitarkoituksessa annetun suosituksen mahdollisuus.

Työtä varten haettavan luvan kuin myös museossa tai kokoelmassa pitämiseen oikeuttavan luvan edellytykset säilytetään laissa ennallaan.

#### **LA 65/2009 vp**

Aseturvallisuutta on edistettävä. Yhteiskunnan ei tule sallia yleiselle turvallisuudelle vaarallisia harrastuksia. Aselakiuudistuksessa on oikeasuuntaisia elementtejä. Toimet eivät kuitenkaan ole läheskään riittäviä.

1. Käsiasien käyttö on siirrettävä yksinomaan ampumaseuroihin. Käsiasien löysän lupakäytännön jatkaminen ei ole perusteltua ainoastaan riistaeläinten lopettamiseen tarkoitettujen aseiden vuoksi. Muuhun kuin metsästyseen tai ampumaurheiluun soveltumattomat aseet on saatava pois kierrosta. Myöntämällä käsiasien hallussapitoluvat ainoastaan ampumaurheilua harrastaville seuroille estetään myös tähän tarkoitukseen sopimattomien aseiden leviäminen. Käsiasien hankkimisluvan voisi yksi-

tyishenkilö saada ainoastaan rekisteröidyn ampumaseuran yhteisöluvan kautta. Lupia ei tule myöntää muille kuin urheiluammuntaan hyvin soveltuville aseille.

2. Ampumaurheiluun tarkoitettujen käsiaseiden säilytys on siirrettävä ampumaseuroihin. Käsiaseita ei ole mitään syytä säilyttää kodeissa. Ampumaseurat on jatkossa organisoitava uudelleen siten, että niillä on materiaaliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia ampuma-aseiden turvallisesta säilytyksestä lukituissa tiloissa. Yhteiskunnan turvallisuutta ei paranna lainkaan, jos jokainen vastaan tulija voi kantaa kassissaan tai taskussaan harrastusvälineeksi tarkoitettua tuliasetta. Ampuma-aseita ei ole mitään syytä käyttää muuhun kuin aseluvalla myönnettyyn tarkoitukseen.

3. Kaikki aseluvat on myönnettävä määrääkäsina, korkeintaan viideksi vuodeksi kerrallaan. Tämä koskee niin ampumaurheilu- kuin metsästysaseita. Myös kaikki lain voimaan tul-

lessa voimassa olevat luvat on uusittava. Lupien säännöllisellä uusimisella poliisi, terveysviranomaiset ja ampuma- ja metsästysseurat voivat riittävästi valvoa, ettei aseharrastuksesta koidu vaaraa sivullisille. Seurojen, poliisin ja terveysviranomaisten sujuvalla yhteistyöllä voidaan parhaassa tapauksessa estää viimeaikaisten ampumatapausten toistuminen.

4. Yhdelle henkilölle myönnettävien aselupien määrää on syytä rajoittaa. Suurten käsiase-määrien kasautuminen yksityisille ihmisille voi olla vaarallista. On tapauksia, joissa henkilöillä on aseiden keräilyn tai muun syyn vuoksi hallussaan jopa satoja aseita. Poliisin pommiryhmä on joutunut tyhjentämään hengenvaaralliseksi asevarastoiksi muuttuneita asuntoja. Ruotsissa on henkeä kohti myönnettävien aselupien määrää rajoitettu kymmeneen ampumaurheilun osalta ja neljään metsästyksen osalta. Samanlainen rajoitus on syytä ottaa käyttöön myös Suomessa.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

### *Yleisperustelut*

#### *Yleistä*

Nykyisellä 1.3.1998 voimaan tulleella ampumaseleilla (1/1998) on korvattu vanha vuoden 1933 laki (33/1933) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen (HaVM 29/1997 vp — HE 183/1997 vp). Kokonaisuudistuksen toinen vaihe on puolestaan tullut voimaan lailla 601/2001 neljä vuotta myöhemmin vuoden 2002 maaliskuun alussa (HaVM 6/2001 vp — HE 110/2000 vp).

Maamme lainsäädäntö on jo ennen vuoden 1998 ampuma-aselakia lähtenyt siitä, että ampuma-aseisiin liittyvä toiminta on sallittua vain nimenomaisella viranomaisen luvalla. Kenelläkään ei siten ole ehdotonta oikeutta ampumaseen hankkimiseen ja hallussa pitämiseen. Ampuma-aselainsäädännön tarkoituksena on vähentää ampuma-aseisiin liittyvän väkivallan ja tapaturman vaaraa. Tästä syystä aseiden tulee olla voimassa olevan ampuma-aselain säätämiseen

johtaneen hallituksen esityksen mukaan yhteiskunnan erityisen silmälläpidon alaisia. Suomessa on toisaalta pitkä ampuma-aseisiin liittyvä perinne ja harrastajien keskuudessa pääsääntöisesti hyvä asekuulttuuri (HE 183/1997 vp).

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 106/2009 vp on kysymys Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymisestä siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan (YK:n tuliasepöytäkirja) sekä ampuma-aselain ja siihen liittyvien eräiden lakien muuttamisesta. Lainsäädännön muutosehdotukset johtuvat toisaalta asedirektiivistä, joka on luonteeltaan minimidirektiivi, ja toisaalta kansallisista tarpeista.

Ampuma-aselainsäädännön uudistamisen tavoitteena on aseturvallisuuden lisääminen muun muassa parantamalla viranomaisten tiedonkulkua ja yhteistoimintaa. Tiedonkulkuun ja yhteistoimintaan viranomaisten välillä tulee muutokin yhteiskunnassa yhä laajemmin kiinnittää huomiota. Kansallisissa muutosehdotuksissa on

paljolti kysymys hallituksen iltakoululinjauksesta rajoittaa käsiaseiden saatavuutta merkittävästi. Tarkoitus on myös poistaa lupamenettelyn puutteita ja epäkohtia. Lisäksi lupakäytännöissä on merkittäviäkin eroja, osin lainsäädännön yleispiirteisyydestä johtuen. Valiokunta korostaa koko maassa yhtenäisen lupakäytännön ja yhtenäisten käsittelyaikojen merkitystä.

Puolustusvaliokunta pitää hallituksen esitystä välttämättömänä hankkeena, jolla pyritään takaamaan yleinen järjestys ja turvallisuus. Maaja metsätalousvaliokunta ilmaisee yleisenä näkemyksenään pitävänsä esityksen tärkeänä tavoitteena aseturvallisuuden lisäämistä. Molemmat valiokunnat kiinnittävät myös huomiota ase-lupakäytäntöjen yhtenäistämiseen.

Voimassa olevassa ampuma-aselaissa on määritelty ampuma-aseen hyväksyttävät käyttötarkoitukset, joista yleisimmät ovat metsästys sekä ampumaurheilu ja -harrastus. Luvanhakijan velvollisuutena on esittää ennen luvan saamista luotettava selvitys ampumaharrastuksestaan. Ampuma-aseen hallussapitoluvan saaminen edellyttää säädetyn ikärajavaatimuksen lisäksi, että henkilö on terveydentilansa, henkilökohtaisten ominaisuuksiensa ja käyttäytymisensä perusteella sopiva pitämään hallussaan ampuma-asetta. Aseen osalta yleisenä edellytyksenä on, että ampuma-ase soveltuu hyvin hakijan ilmoittamaan käyttötarkoitukseen eikä ampuma-ase ole lippaan patruunamäärän, kaliiperin tai muiden ominaisuuksien perusteella tarpeettoman tulivoimainen ja tehokas.

*Hallintovaliokunta korostaa, ettei säädettävällä lailla ole tarkoitus perusteettomasti tai epäasiallisella tavalla puuttua tai rajoittaa esimerkiksi Suomessa laajalti harjoitettua metsästystä tai ampumaurheilua ja -harrastusta. Hallintovaliokunta tähdentää, ettei vastuuntuntoinen aseharrastaja, joka myös säilyttää ampuma-aseitaan hyväksytyllä tavalla, ole uhka yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Valiokunnan käsityksen mukaan myös tällaisen harrastajan etu on, että yhteiskunnassa kiinnitetään huomiota eri tavoin aseturvallisuuteen.*

Valiokunta tähdentää vielä yleisesti, ettei pelkäästään ampuma-aseen hankkimisvaiheeseen

liittyvä viranomaisvalvonta ole riittävää ampuma-aseiden käyttöön liittyvän turvallisuuden kannalta. Aseen hallussapitäjän elinolosuhteissa ja terveydentilassa saattaa tapahtua muutoksia, jotka aiheuttavat aseiden väärinkäytön vaaraa (HE 183/1997 vp). Tämän vuoksi on perusteltua parantaa lupaviranomaisten mahdollisuuksia saada tietoja luvanhaltijan soveltuvuudesta tapahtuneista muutoksista. Viranomaisten yhteistyöllä ja tietojen vaihdolla, jota käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä osaltaan edistetään, on kaikkiaan tärkeä merkitys aseturvallisuuden ylläpitämisessä. Lisäksi on tarpeen saada tietoja siitä, käytetäänkö ampuma-asetta edelleen hyväksytyyn käyttötarkoitukseen, mikä seikka on ampuma-aseen hallussapidon edellytys.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen (Optulan) selvityksen mukaan ampuma-aseilla on tehty vuosina 2002—2007 16 prosenttia mainittuna ajanjaksona tehdyistä henkirikoksista. Näissä teoissa käytetyistä aseista on 42 prosenttia ollut luvallisia. Käsiaseiden osuus näistä luvallisista aseista on puolestaan ollut 41 prosenttia ja haulikoiden 49 prosenttia. Luvattomat aseet ovat pääosin asuntomurtojen yhteydessä anastettuja aseita. Laittomien aseiden määrästä hallituksen esityksessä esitetty arvio on 20 000—50 000 asetta. Etenkin käsiaseet ovat haluttuja ammatin- ja taparikollisten keskuudessa. Ampuma-ase on ollut Optulan mukaan tekovälineenä 19 henkirikoksessa vuonna 2006 ja 23 henkirikoksessa vuonna 2007. Näinä vuosina henkirikoksia on ollut yhteensä 138 ja 153. Tarkasteluvälillä 2002—2007 on Optulan tietojen perusteella henkirikosten vuotuinen määrä ollut suurimmillaan vuonna 2004 (172) ja pienimmillään vuonna 2003 (131).

Yleisin tekoväline henkirikoksissa on Optulan mukaan ollut teräase, jota on käytetty mainittuna ajanjaksona 39 prosentissa tällaisista rikoksista. Muita tekotapoja ovat esimerkiksi pahoinpitely ja kuristaminen. Nuorten henkirikokset eroavat selvityksen mukaan vanhempien rikollisuudesta. Ne tehdään usein ryhmässä, ne ovat muuta henkirikollisuutta välineellisempiä ja raamempia ja tekijälle ennalta tuntemattomien uh-

rien osuus on suurempi kuin vanhempien ikäryhmien rikoksissa. Muutoinkin nuorten tekemät rikokset ovat yllätyksellisempiä ja vaikeammin ennakoitavia.

Tilastokeskuksen tilaston mukaan pistoolilla itsemurhan on tehnyt 54 henkilöä vuonna 2006 ja 67 henkilöä vuonna 2007. Kiväärillä ja haulikolla tehtynä vastaavat luvut ovat 120 henkilöä ja 97 henkilöä. Itsemurhia on tehty mainittuina vuosina yhteensä 1 062 ja 995, mikä kuvaa näiden tekojen lukumääräistä tasoa viime vuosina.

Perheväkivaltatapauksiin ja muuhun häiriökäyttäytymiseen liittyy ampuma-aseita ja niillä uhkaamista. Näistä tapauksista ei ole käytettävissä tilastotietoja. Peruuttamisperusteista on kuitenkin tietoja, ja esimerkiksi vuonna 2008 on peruutettu yhteensä 2 422 ampuma-aseen hallussapitolupaa. Peruuttamisperusteina ovat olleet luvanhaltijan terveydentila tai toisen turvallisuutta vaarantava elämäntapa tai käyttäytyminen 966 tapauksessa, väkivaltaista käyttäytymistä osoittavaan rikokseen, rikoslain 50 luvun 1—4 §:ssä tarkoitettuun huumausainerikokseen tai muuhun rikokseen syyllistyminen 388 tapauksessa, ampuma-aserikokseen tai rikkomukseen syyllistyminen 230 tapauksessa ja lupaehtojen rikkominen tai muu piittaamattomuus ampuma-aseita koskevien säännösten noudattamisessa 153 tapauksessa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin muutosehdotuksin, perusteluin ja kannanotoin. Valiokunta puoltaa myös hallituksen esityksessä tarkoitettun yleissopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymistä. Valiokunta painottaa, että valiokunnan kannanotot tulee ottaa huomioon sellaisenaan myös asetusta valmisteltaessa siltä osin kuin kannanotot koskevat asetukseen sisällytettäviä asioita.

*Hallintovaliokunta ei kannata käsiaseiden kieltämistä kokonaan*

Valiokunta painottaa, että aseturvallisuuteen vaikuttavat monet tekijät yhteiskunnassa. Am-

puma-aseisiin liittyvä ongelmakäyttäytyminen on monesti seurausta yhteiskunnan muista ongelmista, joihin ampuma-aselainsäädännön keinoin voidaan vain rajallisesti vaikuttaa. Nämä keinot liittyvät muun muassa kasvatukseen, valistukseen, syrjäytymisen ehkäisemiseen, mielenterveysongelmien ennalta estämiseen ja hoitoon sekä perheiden ja yleensäkin ihmisten henkiseen hyvinvointiin. Ampuma-aseiden valvonnalla ja ampuma-aselainsäädännöllä voidaan kuitenkin vaikuttaa väärinkäytösten riskiin. Ampuma-aseturvallisuutta ei voidakaan jättää yksinomaan muiden alojen toimenpiteiden varaan käymättä läpi ampuma-aselainsäädännön muutostarpeita. Eri toimilla ei voida kuitenkaan taata sitä, etteikö väärinkäytöksiä ja väkivaltatilanteita satu kaikesta huolimatta. *Hallintovaliokunta ei tue julkisessa keskustelussa esillä ollutta ajatusta käsiaseiden kieltämisestä kokonaan.* Helposti kätkeäviä käsiaseiden osalta valiokunta kannattaa aseturvallisuuden parantamista muilla tavoilla.

#### *Metsästysharrastus*

Metsästyslainsäädännön mukaan sallittu eläinten ampuminen kuuluu niihin hyväksytyihin käyttötarkoituksiin, joihin voidaan antaa ampuma-aseen hankkimislupa. Metsästämiseen käytetään lähtökohtaisesti niin sanottuja pitkiä aseita — haulikoita, kiväärejä, pienoiskiväärejä ja yhdistelmäaseita.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan aseturvallisuuteen vaikuttavan muun muassa aseiden määrän. Tutkimustieto tukee tätä kantaa. Suomessa on yhteensä noin 1,6 miljoonaa luvallista ampuma-asetta. Metsästysaseet ovat pääosin pitkiä aseita. Tällaisten ampuma-aseiden osuus koko asekannasta on rekisteritietojen perusteella yli 80 prosenttia. Yhteensä ampuma-aseiden luvanhaltijoita — rinnakkaisluvut ja eri käyttötarkoitukset huomioon ottaen — on noin 670 000, mikä lukumäärä sisältää luonnollisten henkilöiden lisäksi myös yhteisöjen luvat (HE:n tiedon mukaan 2 660). Vuosina 2003—2008 myönnettyistä hallussapitoluvista 60,4 prosenttia on annettu metsästysperusteella ja 32,0 prosenttia ampumaurheiluperusteella.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa todetaan, että Suomessa on noin 300 000 metsästäjää ja että väkilukuun nähden Suomessa on metsästäjiä enemmän kuin missään muussa Euroopan maassa. Metsästys on erittäin tärkeä, luonnonläheinen harrastus varsinkin maamme haja-asutusalueilla. Se on erittäin tärkeä harrastus erityisesti syrjäseuduilla asuville nuorille, joille ei useinkaan ole tarjolla laajasti muita harrastusmahdollisuuksia. Maa- ja metsätalousvaliokunta tähdentää myös metsästysharrastuksen tulevaisuuden kannalta olevan tärkeää, että nuoret pääsevät tämän harrastuksen pariin. Metsästyseurojen jäsenet ovat monin paikoin ikääntymässä, ja nuoria tulee saada mukaan toimintaan muun muassa hirvikannan vähentämiseen, muutoin hirvien aiheuttamat vahingot liikenteessä samoin kuin niiden aiheuttamat vahingot metsätaloudelle lisääntyvät entisestään.

Hallintovaliokunta toteaa tyydytyksellä, että hallituksen esityksessä turvataan edellytykset metsästysharrastuksen laajamittaiseen jatkamiseen. Asedirektiivin muutoksesta johtuen ampuma-aseen hankkimisluvan yleiseksi alaikärajaksi on perusteltua säätää 18 vuotta. Direktiivin mukaan alle 18-vuotias ei saa hankkia ampuma-asetta ostamalla. Valiokunta pitää selvänä, ettei direktiiviä voida implementoida asianmukaisesti kansalliseen lainsäädäntöön niin, että eri saantomuodoissa — kauppa, vaihto, lahja tai perintö — ampuma-aseen hallussapitoluvan myöntämisen alaikäraja säädettäisiin keskenään erilaiseksi. Tämä seikka johtuu yleisistä lainsäädäntöperiaatteista mukaan lukien tasapuolisen kohtelun vaatimus. Sellaista lainsäädäntöä, joka voi johtaa säädettävän normin laajamittaiseen kiertämiseen, ei pidä myöskään tietoisesti säätää. Asiallisesti tällaiseen sääntelyyn ei edes ole tarvetta rinnakkaislupajärjestelmän vuoksi.

Valiokunta pitääkin hyvin perusteltuna hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta, jonka mukaan 15—17-vuotiaalle voidaan myöntää rinnakkaislupa huoltajien suostumuksella haulikkoon, kivääriin, pienoiskivääriin tai yhdistelmäaseeseen. Mikäli vanhemmat ovat kuolleet, on joku muu läheisistä voitu määrätä huoltajaksi. Jos huoltajalla ei ole hallussapitolupaa tällai-

seen pitkään aseeseen metsästyslainsäädännön mukaan sallittuun eläinten ampumiseen, on tällä mahdollisuus hakea hallussapitolupaa 15—17-vuotiaan hallussa pidettäväksi tarkoitetun ampuma-aseen säilyttämiseen ja kuljettamiseen. Alle 18-vuotiaalla on puolestaan mahdollisuus hakea rinnakkaislupa mainittuun tarkoitukseen ja tällä rinnakkaisluvalla harrastaa metsästyä. Valiokunta pitää tätä ehdotusta ansiokkaana ja innovatiivisena metsästysharrastuksen näkökulmasta. Samalla valiokunnan mielestä on kohtuullista, että varsinainen päälupa hallussapitoon voidaan vaihtaa täysi-ikäiseksi tulleelle ilmaiseksi tai ainakin tavanomaista selvästi edullisemmin.

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää omalta osaltaan lausunnossaan välttämättömänä rinnakkaislupamenettelyä, koska suomalaisessa metsästysperinteessä metsästys aloitetaan usein hyvinkin varhaisessa iässä — jo alle 15-vuotiaana — esimerkiksi vanhempien, sukulaisten tai muiden aikuisten opastuksella. Tämä on mahdollista ennen 15 vuoden ikää ampuma-aselain 88 §:n mukaisena valvottuna käyttönä.

*Edellä lausutun perusteella hallintovaliokunta tähdentää, että nuorten mahdollisuudet metsästysharrastukseen kyetään turvaamaan myös vastaisuudessa. Rinnakkaislupa on voimassa siihen saakka, kunnes tällaisen luvan haltija täyttää 18 vuotta.* Myös luola- ja loukkupyynnissä voidaan käyttää pitkää asetta käytännössä nykyiseen tapaan (pienoiskivääri, osa kivääreistä).

Hallintovaliokunta muistuttaa, että metsästyksessä käytettäviin pitkiin ampuma-aseisiin myönnetään hallussapitoluvat myös tulevaisuudessa nykyiseen tapaan pääsääntöisesti toistaiseksi. Määräajaksi tällaiset hallussapitoluvat voidaan myöntää vain erityisestä syystä. Erityinen syy on aina lupaviranomaisen perusteltava. Myöskään metsästysharrastuksen osoittamisessa ei tapahdu muutoksia metsästyksessä käytettävien pitkien aseiden osalta. Hallituksen esityksestä ilmenevä harrastuksen jatkumisen osoittaminen koskee ainoastaan käsiaseita. Muun muassa näissä kysymyksissä on esiintynyt väärinkäsityksiä.

Maa- ja metsätalousvaliokunta kiinnittää erityistä huomiota pienpetojen — muun muassa



minkin ja supikoiran — loukkupyntiin luonnonhoitomuotona. Pienpetojen liialliset kannat heikentävät lausunnon mukaan muun muassa vesilintujen ja metsäkanalintujen kantoja.

Luolassa tai loukussa olevan eläimen lopettamiseen on myönnetty lupia myös käsiaseisiin. Metsästysasetuksen (666/1993) 19 §:n mukaan luola- ja loukkupyntiin voidaan käyttää tarkoitukseen soveltuvaa asetta. Asetuksessa ei ole määritelty, mitkä aseet ovat tällaiseen tarkoitukseen soveltuvia. Hallituksen esityksessä metsästysperusteella arvioidaan annetun noin 30 000 käsiaseen hallussapitolupaa. Määrä on huomattavan korkea. Jo voimassa olevassa laissa on yleinen kielto antaa lupaa tarpeettoman tulivoimaiseen ja tehokkaaseen ampuma-aseeseen. Lupakäytäntö on muun muassa tässä suhteessa ollut horjuvaa.

Hallintovaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta, että metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista varten hankkimislupa voidaan myöntää vain kertatulitoimiseen pienoispistooliin tai pienoisrevolveriin. Nämä asetyypit ovat saadun selvityksen mukaan luola- ja loukkupyntiin tarpeeksi tehokkaina hyvin soveltuvia. Ainakin loukussa olevan eläimen lopettamiseen on käytännössäkin mahdollista käyttää myös sopivaa pitkää asetta.

Valiokunta kiinnittää vielä huomiota siihen seikkaan, ettei maanomistukseen kytkeytyvä metsästysoikeus oikeuta ampuma-aseen hallussapitoon. Muutoinkaan oikeus ampuma-aseen hallussapitoon ei ole perusoikeus. Kysymys on viranomaisen lupaan perustuvasta oikeudesta, joka koskee yhteiskunnan sääntelemät — eri näkökohtien perusteella määritellyt — yleiset ja erityiset ampuma-aseen hallussapitoluvan edellytykset täyttävää henkilöä.

#### *Ampumaurheilu ja -harrastus*

Pitkien aseiden osalta ampumaurheilu ja -harrastus-perusteella luvan saannin edellytykset säilyvät metsästysperusteen tavoin pitkälti entisellään. Sanottu koskee muun muassa aseiden hallussapitoon ja rinnakkaislupaan liittyviä ikärajoja.

Sen sijaan käsiaseiden osalta sääntelyä tiukennetaan, mitä valiokunta pitää pääosin perusteltuna. Ampuma-aselain 6 §:n 2 momentin 4—7 kohdassa tarkoitetut aseet — pistoolit, pienoispistoolit, revolverit ja pienoisrevolverit (käsiaseet) — ovat urheiluammuntaa harrastavien pääasiallisia aseita. Aserekisteritietojen mukaan Suomessa on noin 250 000 käsiasetta. Ruotsissa käsiaseiden määrä on noin 143 000, vaikka ampuma-aseiden kokonaismäärä siellä on noin 20 prosenttia suurempi. Suomi ja Ruotsi sijoittuvat eurooppalaisessa vertailussa aseiden kokonaistheyden suhteen kärkiryhmään. Ampumaurheilu- ja harrastusperusteella on myönnetty hallituksen esityksen mukaan noin 134 000 käsiaselupaa.

Valiokunta puoltaa käsiaseiden saatavuuden rajoittamista muun muassa siten, että käsiaseluvan voi saada vasta 20-vuotias henkilö. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että nykyistä korkeampi 20 vuoden ikäraja koskee helposti kätettäviä ampuma-aseita. Uusi ikäraja on asetettu siten, että siinä iässä opiskelu toisen asteen oppilaitoksessa on säännönmukaisesti päätynyt ja miehet ovat käyneet kutsunnoissa ja saattaneet jo suorittaa asevelvollisuuden. Tällöin luvanhakijasta on usein mahdollista saada enemmän tietoa, jota voidaan käyttää hyväksi arvioitaessa henkilön sopivuutta ampuma-aseen hallussapitoon. Ikärajan nostamiselle 20 vuoteen — ja täysi-ikäisten henkilöiden asettamiseen keskenään erilaiseen asemaan — on käsiaseiden osalta perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet. Myös puolustusvaliokunta pitää vastaavin syin perusteltuna käsiaselupien ikärajan nostamista.

Samalla puolustusvaliokunta katsoo ikäsääntelyn olevan ongelmallinen niille henkilöille, jotka harrastavat ampumaurheilua ja kuuluvat Suomen ampumaurheiluliiton kilpa-ammunnan kansallisiin maajoukkue- ja valmennusryhmiin. Puolustusvaliokunta esittääkin lausunnossaan, että aktiivista kilpa-ammuntaa harrastavalle alle 20-vuotiaalle urheilijalle voidaan antaa jatkossa poikkeuslupana tai erivapautena rinnakkaislupa käsiaseeseen nykyisen käytännön mukaisesti. Hallintovaliokunta ehdottaa yksityiskohtaisissa

perusteluissa tarkemmin ilmenevällä tavalla, että erityisen painavasta syystä voidaan käsiaseeseen antaa rinnakkaislupa täysi-ikäiselle alle 20 vuotiaalle henkilölle eli 18-vuotta täyttäneelle. Tällaisella syyllä tarkoitetaan lähinnä Suomen ampumaurheiluliiton kilpa-ammunnan kansallisiin maajoukkue- ja valmennusryhmiin kuulumista. Alle 18-vuotiaiden ja muiden 18 vuotta täyttäneiden, alle 20 vuotiaiden, kilpa-ammunta ja sen harjoittelu voidaan järjestää valvottuna käyttönä.

*Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten hallintovaliokunta toteaa, ettei se hyväksy hallituksen esitykseen sisältyvää vaatimusta siitä, että käsiasekoulutuksen saamiseksi ampumaurheilua ja -harrastusta varten on oltava ampumaseuran jäsen.* Hallintovaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan kantaan, että ampumaseuran ampumasekoulutuksen antamalla todistuksella voidaan riittävän luotettavasti osoittaa hakijan ampumaurheilun ja -harrastuksen aktiivisuus ja vakiintuneisuus eikä ampumaseuran jäsenyyttä ole syytä säätää hankkimislupa edellytykseksi.

Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että ampumaurheilussa ja -harrastuksessa käytettävän käsiaseen hankkijalta voidaan edellyttää, että hän osoittaa luvan saamisen edellytyksenä olevan aktiivisen harrastuksensa jatkuneen. Sääntelyn perimmäisenä tarkoituksena on vähentää sitä, että ampumaseuroita on henkilöillä, jotka voivat aiheuttaa itselleen tai toiselle hengen- ja terveydenvaaraa.

Hallintovaliokunta toteaa, että ampumaurheilu ja -harrastus edellyttävät jo luonteensa mukaan järjestäytynyttä toimintaa, joka tapahtuu käytännössä pääsääntöisesti ampumaseurojen ja reserviläisyhdistysten puitteissa. Myös osa metsästysseuroista on hakenut yhdistyslain (503/1989) 4 §:ssä tarkoitetun luvan. Seuroihin kuulumattomilla onkin ollut vaikeuksia esittää luotettavia selvityksiä harrastuksestaan. Hallituksen esityksestä ilmenee, että selvitysten heikkotasoisuus on vaikeuttanut asianmukaisten ratkaisujen tekemistä.

Ampumaurheilu ja -harrastus edellyttävät asianmukaisia kilpailu- ja harrastuspaikkoja. Käytännön ongelmana etenkin syrjäseuduilla on

ampumaratojen puute. Myöskin pääkaupunkiseudulla ampumaratatilanne on tällä hetkellä huono. Kuitenkin jo voimassa oleva lainsäädäntö lähtee vahvasti siitä, että ampumakilpailu ja -harrastus edellyttävät kunnollisia, mahdollisimman turvallisia paikkoja ja tiloja. Lupaedellytyksistä ei luonnollisestikaan voida poiketa sillä perusteella, ettei kunnollisia ampumaroja ole riittävästi. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että maassamme huolehditaan riittävän kattavasta ampumarataverkostosta. Tätä tavoitetta tulee edistää paitsi lainsäädännön myös erilaisten rahoitusjärjestelmien ja kuntien yhteistyön sekä erilaisten käytännön toimien avulla. Tarkasteltaviksi tulevat muun muassa meluntorjuntaan ja muihin ympäristötekijöihin sekä maankäyttöön seikkoihin liittyvät kysymykset. Hallintovaliokunta edellyttääkin hallituksen edistävän käytettävissä olevilla eri keinoilla riittävän kattavan ampumarataverkoston toteuttamista (*Valiokunnan 1. lausumaehdotus*).

Tässä yhteydessä on syytä todeta, ettei satunnainen niin sanottu sora- ja räjähdysainekokous ole nykyisinkään lain tarkoittamaa ampumaurheilua tai -harrastusta. Asianmukaisen paikan lisäksi on hallussapitoluvan kannalta olennainen kysymys se, että harrastetaan aktiivisesti tiettyä hyväksytyjen sääntöjen mukaista urheilumuntalajia tai -muotoa. Harrastaminen ei edellytä kilpailemista.

Valiokunta pitää merkittävänä uudistuksena ampumasekoulutustajajärjestelmän luomista. Säädettyä lain nojalla yhdistyslain 4 §:n tarkoittaman ampumayhdistyksen jäsen voidaan laissa säädettyihin edellytyksiin hyväksyä vastaisuudessa ampumasekoulutustajaksi. Valiokunnan käsityksen mukaan esimerkiksi kunnissa, joissa ei ole ampumaseuraa, metsästysseuran on luontevaa hakea myös ampumaseuralupaa. Osa metsästysseuroista on jo nykyään myös ampumaseuroja. Hyväksymisen edellytyksenä on poliisihallituksen asettamien vaatimusten mukaisen koulutuksen suorittaminen. Ampumasekoulutustajan harrastustodistuksille on tarkoitus antaa julkinen luotettavuus. Valiokunta ehdottaa, että vastuu koulutuksen järjestämisestä ja ampumasekoulutustajaksi hyväksyminen sääde-

tään hyväksynnän saajaksi haettavan henkilön kotipaikan poliisilaitoksen poliisipäällikön tai muun tehtävään määrätyn päällystään kuuluvan poliisimiehen tehtäväksi. Valiokunta ei pidä perusteltuna tehtävän kuulumista keskushallinnon tasolle, Poliisihallitukselle. Valiokunta katsoo, että ampuma-asekouluttajakoulutuksen tulee olla poliisin maksutonta viranomaistoimintaa.

Valiokunta pitää perusteltuna, että käsiaseeseen myönnetään ensimmäinen hankkimislupa enintään viiden vuoden määräajaksi. Sen jälkeen käsiaselupa voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevana. Merkityksellistä tässä sääntelyssä on, että haettaessa toistaiseksi voimassa olevaa hallussapitolupaa henkilön soveltuvuudessa, käyttäytymisessä tai terveydentilassa tapahtuneet mahdolliset muutokset tulevat lupaviranomaisen tarkastettaviksi ja arvioitaviksi.

#### *Henkilön soveltuvuuden arvioinnin kehittäminen*

Valiokunta pitää tärkeinä hallituksen esitykseen sisältyviä useita ehdotuksia, joilla voidaan entistä paremmin arvioida ampuma-aseen hankkimislupaa hakevan sopivuutta. Ampuma-aselain 45 §:n 1 momentista ilmenee, että hankkimislupa voidaan antaa henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussaan ampuma-asetta. Myös maa- ja metsätalousvaliokunta pitää hyvin tarpeellisenä ehdotettuja uusia menetelmiä henkilön soveltuvuuden arvioinnin kehittämiseksi ja viranomaisten välisen tiedonvaihdon lisäämiseksi. Puolustusvaliokunta puolestaan korostaa erityisesti, että resurssit on ohjattava ensimmäistä aselupaa hakevan henkilön taustojen ja sopivuuden selvittämiseen. Todettakoon, että soveltuvuuden arvioinnissa noudatettavat uudet säännökset koskevat kaikkia luvanhakijoita — muun muassa metsästystä harrastavia, ampu-maurheilua harrastavia ja asekeräilijöitä. Ne eivät kuitenkaan asiattomasti vaikeuta harrastustoimintaa. Aseharrastajan edun mukaista on, että lupa-menettelyssä arvioidaan mahdollisimman hyvin tiedoin hakijan soveltuvuutta, jotta lupia ei myönnettäisi henkilöille, jotka eivät ole sopivia pitämään hallussaan ampuma-aseita.

Hallintovaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta, että poliisilla on oikeus saada ampuma-aseen hankkimisluvan hakijasta sellainen lääketieteellinen arvio, jonka perusteella lupaviranomainen voi arvioida hänen sopivuuttaan ampuma-aseen hallussa pitämiseen. Sääntelyn tavoitteena on varmistaa, että henkilö on sopiva pitämään hallussaan ampuma-asetta eikä aiheuta sillä itselleen tai toiselle hengen- tai terveydenvaaraa.

Hallituksen esityksestä ilmenee, ettei lääketieteellistä arviota ole kuitenkaan tarkoitus pyytää kaikissa tapauksissa, vaan ainoastaan silloin, kun lupaviranomaisella on saatujen tietojen tai haastattelujen perusteella syytä epäillä luvanhakijan henkilökohtaista sopivuutta. Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että lupaharkinnassa välttämättömiä ovat mielenterveyttä, itsetuhoisuutta, päihteiden käyttöä ja väkivaltaisuutta koskevat tiedot sekä muista terveystiedoista erityisesti näkökykyyn ja muisti-sairauksiin liittyvät tiedot.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan esittänyt huomautuksia lääketieteellisen arvion saamisen edellytyksiin. Hallintovaliokunta ehdottaa tämän vuoksi täydennyksiä ja tarkennuksia yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevällä tavalla ampuma-aselakiehdotuksen 45 §:n 1 momenttiin.

Säädettävän lain nojalla järjestetään tulevaisuudessa jokaiselle ampuma-aseen hankkimisluvan hakijalle tämän henkilökohtaista soveltuvuutta selvittävä testi. Terveystilan ja käyttäytymisen selvittämistä tehostava testi kehitetään puolustusvoimien asevelvollisten testaukseen käyttämästä testistä siten, että sillä mitataan luvanhakijan väkivaltaisuutta, väkivallan ihannointia ja vastaavia ominaisuuksia.

Valiokunta pitää aseturvallisuuden parantamisen kannalta tärkeänä, että lääkäri velvoitetaan ilmoittamaan poliisille salassapitovelvollisuuden estämättä henkilöstä, joka saattaa olla sopimaton pitämään hallussa ampuma-asetta, aseosaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Valiokunta katsoo, ettei ilmoitus-oikeus tässä suhteessa ole riittävää. Valiokunta ehdottaa kuitenkin muut terveydenhuollon ammat-

tihenkilöt rajattavaksi velvoitteen ulkopuolelle. Heille valiokunta ehdottaa hallituksen esityksen tavoin pelkästään ilmoitusoikeutta. Valiokunta viittaa näiltä osin yksityiskohtaisissa perusteissa tarkemmin lausuttuun.

Viranomaisten tietojenvaihtoa parannetaan aseturvallisuuden lisäämiseksi edellä esitetyn lisäksi säädettävillä poliisilain (493/1995) ja asevelvollisuuslain (1438/2007) muutoksilla, joilla poliisi oikeutetaan saamaan luvanhakijasta ja -haltijasta sekä hyväksynnän saajaksi haettavasta ja hyväksynnän saaneesta henkilöstä tietoja asevelvollisen palveluksesta ja palveluskelpoisuudesta. Lisäksi poliisilla on säädettävän poliisilain muutoksen nojalla oikeus saada terveys-tietoja luvanhaltijasta, hyväksynnän saajaksi haettavasta ja hyväksynnän saaneesta henkilöstä. Valiokunta ehdottaa yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkennuksia näihin hallituksen esityksessä ehdotettuihin viranomaisten tietojen vaihtoa edistäviin säännöksiin.

#### *Harrastusvaatimus*

Nykyinen ampuma-aselainsäädäntö lähtee siitä, että haettaessa lupaa metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista taikka ampumaurheilua tai -harrastusta varten hakijan on esitettävä harrastuksestaan luotettava selvitys. Tässä suhteessa hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutoksia, kun lupaa haetaan edellä mainittuihin tarkoituksiin pitkään aseeseen. Hallituksen esitykseen sisältyvät aktiivista harrastamista edellyttävät lupaperusteet koskevat yksinomaan käsiaseita.

Hankkimislupa käsiaseeseen voidaan antaa ampumaurheilussa ja -harrastuksessa käytettävälle käsiaseelle hallituksen esityksen mukaan vain, jos hakija esittää yhdistyksen ampumaasekouluttajan antaman todistuksen harrastuksestaan, jonka on tullut jatkaa aktiivisesti vähintään kaksi vuotta. Valiokunta puoltaa tätä ehdotusta, jota on perusteltu muun muassa sillä, että mainitussa ajassa henkilö kasvaa sisään harrastusyhteisöön.

Aktiivisuusvaatimus edellyttää ampumaurheiluharrastuksessa hallituksen esityksen mukaan keskimäärin kerran kuussa tapahtuvaa har-

joittelua. Valiokunta katsoo, että aktiivisuuden osoittamiseen riittää kahden vuoden aikana yhteensä noin kymmenen harrastuskertaa. Sanottu merkitsee sitä, ettei harrastusmäärien väheneminen tilapäisesti asevelvollisuuden suorittamisen, matkojen, työesteen, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi johda siihen, että harrastuneisuus jää kyseisen vaatimuksen alapuolelle ja että määräajan laskenta olisi aloitettava uudelleen. Lisäksi vaatimuksessa on otettu huomioon, ettei harrastaminen välttämättä ole olosuhteiden vuoksi mahdollista ympärivuotisesti. Ampumaurheilu ja -harrastus on lakiehdotuksen mukaan aktiivista, jos kyseessä on jonkin ampu-maurheilulajin harjoittelu, kilpaileminen, kilpailun toimihenkilönä toimiminen, valmentaminen tai kouluttaminen ampuma-aseen käyttöön.

Käsiaseen luvanhaltijan on viiden vuoden välein esitettävä ampuma-asekouluttajan antama todistus ampumaurheilun ja -harrastuksen aktiivisesta harrastamisesta. Valiokunta katsoo, että viiden vuoden välein ampumaharrastuksen osoittamiseksi riittää keskimäärin neljännesvuosittain tapahtuva harrastaminen määräajan päättymistä edeltävän 12 kuukauden aikana.

Valiokunta pitää myös perusteltuna, että luvanhakija esittää riistanhoitoyhdistyksen antaman todistuksen aktiivisesta luola- tai loukku-pyynnistä kertatulitoimisen käsiaseen saamiseksi. Valiokunta katsoo, että haettaessa ensimmäistä tällaisen käsiaseen hankkimislupaa aktiivisuus voidaan osoittaa riistanhoitoyhdistyksen todistuksella, joka perustuu hakijan uskottavaan suunnitelmaan loukuilla tai luolassa tapahtuvasta metsästyksestä.

Myös käsiaseella tapahtuvan louku- tai loukku-pyyntin osalta on luvanhaltijan esitettävä viiden vuoden välein lupaviranomaiselle riistanhoitoyhdistyksen antama todistus tällaisen pyyntin aktiivisesta harjoittamisesta. Tältä osin valiokunta tähdentää selkeän lähtökohdan olevan, ettei muita selvityksiä pyyntin aktiivisesta jatkumisesta tule vaatia, ellei riistanhoitoyhdistyksen todistus ole poikkeuksellisesti puutteellinen.

Hallituksen esityksen lähtökohtana on luvan saamiseksi käsiaseelle vähintään kahden vuo-

den ampumaurheilun aktiivinen harrastaminen. Tässä suhteessa valiokunta ehdottaa eräitä poikkeuksia. Poliisimieheltä, rajavartiomieheltä, sotilalta tai muulta virkamieheltä, joka kantaa työssään palvelusasetta, ei edellytetä kahden vuoden harrastuneisuutta, vaan riittävää on esittää harrastuksesta luotettava selvitys. Aseellisen varusmiespalveluksen ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen osalta valiokunta ehdottaa puolestaan, että puolet palvelusajasta luetaan henkilön hyväksi kahden vuoden harrastusaikaa laskettaessa. Myös ilma-aseella, kun kyseessä on käsiase, tapahtuva harrastaminen tulee laskea hakijan hyväksi.

#### *Ampuma-aseiden säilyttämisen tarkastaminen*

Valiokunta yhtyy hallituksen esityksen perusteluissa lausuttuun, että ampuma-aseiden turvallinen ja säännösten mukainen säilyttäminen on aseturvallisuuden keskeisimpiä seikkoja. Voimassa olevan ampuma-aselain 106 §:n 1 momentista ilmenee, että ampuma-asetta tulee säilyttää lukitussa paikassa tai muuten lukittuna taikka siten, että ampuma-aseeseen kuuluvaa osaa säilytetään erillään. Ampuma-asetta ja aseeseen osia ei näinkään säilytettyinä saa pitää paikassa, josta ne ovat helposti anastettavissa.

Suomessa ampuma-aseet säilytetään yleensä kotona. Ampuma-aseita anastetaan vuosittain useita satoja. Laittomat ampuma-asevaruskinnat muodostuvatkin saadun selvityksen perusteella pääosin kotoperäisistä, Suomessa asuntomurtojen yhteydessä anastetuista, ampuma-aseista. Laittomilla ampuma-aseilla tehdään suurin osa ampuma-aseisiin liittyvistä rikoksista. Näin ollen ampuma-aseiden säilyttämisellä on olennainen merkitys aseturvallisuuden kannalta.

Voimassa olevan vuoden 1998 ampuma-aselain perusteluissa todetaan käytännön osoittaneen, että luvattomien aseiden jäljittäminen ja niiden saatavuuteen vaikuttaminen on mahdollista, jolleivät luvallisesti hallussa pidetyt aseet ole tehokkaassa valvonnassa (HE 183/1997 vp).

Anastusriskin lisäksi on pyrittävä torjumaan ampuma-aseiden osalta riskiä, että muu asunnossa oleva henkilö kuin luvanhaltija ottaa ampuma-aseen käyttöönsä ja käyttää sitä väkivalta-

rikoksen tai itsemurhan tekovälineenä. Lisäksi ampuma-aseiden säilyttämissäännösten tarkoituksena on estää luvanhaltijaa hetken mielijohdteesta tai pikaistuksissa käyttämästä ampuma-asetta väärin. Varsin usein ilmenee tapauksia, joissa ampuma-asetta on käytetty väkivaltatekojen ja itsemurhien ohella humalassa tai suutunustilassa ammuskeluun ainakin vaaraa aiheuttaen.

Ampuma-aselain mukaan poliisin on tarkastettava ase-elinkeinonharjoittajan, asekeräilijän sekä yhteisön ampuma-aseiden säilytystilat. Yksityisen luvanhaltijan säilytystilojen tarkastaminen voi tapahtua ainoastaan silloin, kun säilytettävä on erityisen vaarallinen ampuma-ase tai yhteensä enemmän kuin viisi pistoolia, revolveria, itselataavalla kertatulella toimivaa kivääriä tai itselataavalla kertatulella toimivaa ampuma-aselain muu ampuma-ase-luokkaan kuuluvaa ampuma-asetta. Tällöin luvanhaltijalla on velvollisuus säilyttää ampuma-aseet sisäasiainministeriön asetuksen mukaisessa turvakaapissa. Turvakaapin vaihtoehtona on se, että aseiden säilytystilojen sijaintipaikan poliisi hyväksyy säilytystilat. Tällöin tarkastaminen tapahtuu luvanhaltijan pyynnöstä.

Jos on perusteltu syy epäillä, että ampuma-asetta, aseeseen osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia käytetään väärin, taikka jos niitä koskevan luvan peruuttaminen on pantu viireille, poliisin on viipymättä tehtävä päätös esineiden ottamisesta väliaikaisesti poliisin haltuun ampuma-aselain 92 §:n 1 momentin nojalla. Lisäksi kyseisen pykälän 2 momentti velvoittaa poliisimiehen ottamaan mainitut esineet pois niiden haltijalta, jos niiden väärinkäytön vaara on ilmeinen. Hallussapitoon oikeuttavien lupien peruuttamisesta puolestaan säädetään 67 §:ssä. Muun muassa piittaamattomuus säilyttämistä koskevien säännösten noudattamisessa on peruuttamisperuste. Poliisilla on jo nykyisin puitteissa mahdollisuus pyytää selvitys esimerkiksi ampuma-aseiden asianmukaisesta säilyttämisestä esimerkiksi käydessään läpi poliisin käytössä olevia rekisteritietoja.

*Valiokunta toteaa, että voimassa oleva laki edellyttää ampuma-aseiden haltuunottoa ja hal-*

*lussapitolupien peruuttamismenettelyn käynnistämistä välittömästi, mikäli on perusteltua syytä epäillä, ettei ampuma-aseita ole säilytetty asianmukaisella tavalla. Valiokunta pitää tätä sääntelyä riittävänä eikä pidä perusteltuna ampuma-aseiden säilyttämisen tarkastamiseen oikeuttavan sääntelyn laajentamista nykyisestään. Valiokunta pitää tärkeänä, että ampuma-alan järjestöt omalta osaltaan edistävät esimerkiksi valistuksella ja koulutuksella myös hyvää aseiden säilyttämiskulttuuria. Hallintovaliokunta korostaa, ettei vastuuntuntoinen aseharrastaja, joka säilyttää aseitaan hyvin, ole riski aseturvallisuudelle.*

#### *Vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta*

Puolustusvaliokunta korostaa lausunnossaan, ettei uudistettu ampuma-aselaki saa olla este sodan ajan reservin omaehtoisen osaamisen ylläpidolle ja kehittämiselle. Reservin aktiivinen ampumatoiminta ylläpitää koko maan puolustamiseen tarvittavaa suorituskykyä, kenttäkelpoisuutta ja maanpuolustustahtoa. Reservin ampumataidon kannalta on tärkeää, ettei ampumaurheiluksi tulkita ainoastaan sellaista ampumalajien harrastamista, jossa henkilö velvoitettaisiin osallistumaan myös kilpailutoimintaan.

Hallintovaliokunta tähdentää omalta osaltaan reserviläistoiminnan ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen tärkeyttä ja toimintaedellytysten turvaamista. Kansalaisten kiinnostus vapaaehtoiseen maanpuolustukseen on yhteiskunnalle merkittävä voimavara. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen toiminnan reunaehtojen osalta hallintovaliokunta toteaa, että laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) on saadun selvitksen perusteella osoittautunut toimivaksi ja lain säätämässä puitteissa reserviläisten on mahdollista saada ampuma-asekoulutusta esimerkiksi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimintaan osallistumalla. Valiokunta korostaa, että reserviläisyhdistyksillä on mahdollisuus hakeutua myös jatkossa ampumayhdistyksiksi.

#### *Ampumakortti*

Ampumaharrastusfoorumi, jossa ovat edustettuina laaja asealan järjestökenttä ja asealan elin-

keinonharjoittajat, on käynnistänyt ampumaharrastuksen kehittämishankkeen eli AMPU-hankkeen 2008—2013. Hallintovaliokunta pitää tärkeänä tätä hanketta, jonka tavoitteena on taata ja turvata koko maahan yhtenäiset, turvalliset, toiminnalliset ja koulutukselliset edellytykset vapaaehtoiselle järjestäytyneelle ampumaharrastukselle ja sen kehittämiselle. Lisäksi toiminnan kehittämisen tavoitteena on muun muassa yhtenäistää turvallisen ja vastuullisen ampumaharrastuksen ohjeistus ja säännöstö. Valiokunnan mielestä tällaisessa ohjeistuksessa olisi perusteltua tähdentää muun muassa sitä hyvään ampuma-asekulttuuriin kuuluvaa seikkaa, ettei ampuma-aseita käsitellä lainkaan alkoholin vaikutuksen alaisena.

Yksi AMPU-hankkeen tavoitteista on ampumakortin käyttöönotto. Peruselementtinä on kaikille yhtenäinen peruskoulutus turvalliseen ja vastuuntuntoiseen ampumaharrastuksen aloittamiseen. Järjestelmän tarkoituksena on lisäksi varmistaa ampumaharrastuksen laajamittaiset toimintamahdollisuudet. Järjestelmän pyrkimyksenä on tarjota mahdollisuus kouluttautua edelleen eri ampumaharrastuksen toimintaloikoille. Valiokunta korostaa tällaisen vapaaehtoisen aseturvallisuustyön merkitystä maassamme, jossa asealan harrastajien määrä on huomattavan suuri. AMPU-hankkeen valmistuttua on syytä arvioida, millä tavalla sitä voidaan hyödyntää lupajärjestelmässä.

#### *Ampuma-aseen valmistaminen oppilaitoksessa*

Hallintovaliokunta toteaa, että valtion omistaman ampuma-aseen hallussapito valtion oppilaitoksessa (aseseppäkoulutus) ei kuulu ampumaselain 17 §:n 2 kohdan mukaan lain soveltamisalaan, jos hallussapidon perusteena on palveluksessa olevien tai valtion oppilaitoksessa opiskelevien henkilöiden tehtävien hoitaminen.

Muulla kuin valtion oppilaitoksella tulee olla joko voimassa olevan ampumaselain tai hallituksen esityksen mukaisesti asealan elinkeinolupa ampuma-aseen valmistamiseen sekä korjaamiseen tai muuntamiseen. Opettajalla tulee joka tapauksessa olla jo voimassa olevan lainsäädän-

nön mukaan ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttava lupa. Hänelle voidaan antaa aseenkäsittelylupa esimerkiksi työtehtävänsä hoitamisen perusteella.

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan luvansaannin ikärajojen nostamista siten, että alle 18-vuotias ei voi saada lupaa ampuma-aseen hankkimiseen, valmistamiseen tai hallussapitoon. Tällainen henkilö voi jatkossa käsitellä ampuma-aseita muussa kuin valtion oppilaitoksessa ampuma-aselain 88 §:ssä tarkoitettuna valvottuna käyttönä eli opettajana toimivan luvanhaltijan valvonnassa. Voimassa olevan lain nojalla on käytännössä haettu 18 vuotta täyttäneille oppilaille aseenkäsittelylupia. Ampuma-aselakiin säädettävät muutokset vaikuttavat siten, että aseenkäsittelylupaan tulee jatkossa ehto, että se ei oikeuta käsittelemään pistoolleita, pienoispistoolleita, revolvereja tai pienoisrevolvereja ennen kuin luvanhaltija on täyttänyt 20 vuotta. Jos alle 18-vuotiaalla on rinnakkaislupa, on itsenäinen hallussapito tiettyjen asetyypien osalta mahdollista lainaamissäännöksen perusteella.

Hallituksen esityksen mukaan alle 18-vuotiaan oppilaan valmistaessa ampuma-aseen tulee valmistamisen tapahtua oppilaitoksen elinkeinoluvalta taikka, jos elinkeinolupaa ei ole, sen yhteisön hakemalla yksityisellä valmistamisluvalla. Tämä lupa voidaan antaa työperusteella. Jos oppilas saa aseensa omakseen, hän voi hakea hankkimisluvan valmistamaansa pitkään aseeseen täytettyään 18 vuotta tai käsiaseeseen täytettyään 20 vuotta.

Saadun selvityksen perusteella esimerkiksi Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos IKATA:ssa aseesepäntöön opiskelu kestää 2,5—3 vuotta (120 ov). Koulutukseen hakeutuvalta toivotaan aiempaa kokemusta metallintyöstöstä. Siten oppilas ei käytännössä kovin usein voine olla alle 18-vuotias. Valiokunta katsoo, että ampuma-aseen valmistaminen oppilaitoksessa on uusien säännösten voimaantulon jälkeen mahdollista järjestää myös valvottuna käyttönä niin, ettei se aiheuta merkittävää haittaa oppilaitoksen toiminnalle.

### *Deaktivointi*

Voimassa olevassa ampuma-aselaissa on ollut tarkoitus antaa täsmälliset säännökset aseiden tekemisestä pysyvästi ampumakelvottomiksi. Käytännössä nykyinen sääntely ei kuitenkaan ole osoittautunut riittäväksi, minkä vuoksi on perusteltua tiukentaa sääntelyä. Tähän tarkoitukseen pyritään myös ampuma-asedirektiivin muuttoksella, joka sisältää vähimmäismääräykset siitä, mitä deaktivoinnilla tarkoitetaan.

Ampuma-aseen pysyvästi toimintakelvottomaksi tekemisellä tarkoitetaan direktiivissä sitä, että aseeseen olennaiset osat on tehty pysyvästi toimintakelvottomiksi siten, ettei niitä voida poistaa, asentaa uudelleen tai muuttaa tarkoituksena tehdä ampuma-aseesta uudelleen ampumakelpoinen.

Deaktivointia koskevan tiukentamisen tarkoituksena on estää huonosti deaktivoitujen ampuma-aseiden reaktivoiminen ja aseiden päätyminen rikollisiin tarkoituksiin. Deaktivoinnin voi lainmuutoksen voimaan tultua tehdä vain asealan elinkeinonharjoittaja, jolla on asealan elinkeinolupa kaupallisessa tarkoituksessa harjoitettavaan ampuma-aseiden valmistamiseen tai korjaamiseen ja muuntamiseen. Asektiivin muuttamisesta annetun direktiivin säännökset olisi tullut saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä 28.7.2010.

Ampuma-aselakia ei sovelleta 17 §:n 1 momentin mukaan valtion omistamien ampuma-aseiden hallussapitoon, minkä vuoksi ehdotettu deaktivointisäännös ei koske valtion viranomaisten, esimerkiksi puolustusvoimien, tekemiä deaktivointeja. Toisaalta deaktivoitu ampuma-ase ei kuulu ampuma-aselain soveltamisalaan. Siten ampuma-aselaki ei koske tämänkään vuoksi puolustusvoimien tekemiä ampuma-aseiden deaktivointeja. Sen sijaan puolustusvoimien henkilökuntaan kuuluva tarvitsee deaktivoimiseen asealan elinkeinoluvan siinä tapauksessa, että hän tekee deaktivointia sivutyönään omaan lukuunsa.

### *Ampuma-aserekisteri*

Myönnettyt ampuma-aseluvat ja niiden perusteella hallussa pidettävät ampuma-aseet rekiste-

röidään aserekisteriin. Aserekisteri on teknillisesti ja toiminnallisesti vanhentunut järjestelmä. Kaikki aserekisterissä olevat ennen 1.3.1998 myönnettyjä hallussapito- ja rinnakkaislupia koskevat asetiedot ovat epäluotettavia, koska poliisi ei ole tarkastanut aseita. Aseen toimintatapa eikä se, onko kyseessä taskuase, eivät ilmene aserekisteristä. Myöskin ne rinnakkaisluvut, joihin päälupa on myönnetty ennen 1.3.1998, ovat tietojen osalta aserekisterissä puutteellisia, koska poliisi ei ole tarkastanut aseita. Sen sijaan aseiden toimintatapa ja se, onko kyseessä taskuase, ilmenevät pääsääntöisesti aserekisteristä. Poikkeuksen edellä lausutusta muodostavat kuitenkin ne lupien uudistamiset 1.3.1998 jälkeen, joissa lupakortti on uudistettu muoviseksi. Näissä tapauksissa ennen 1.3.1998 myönnetyn luvan tiedot on tarkastettu. Muut aserekisterissä olevat aseita koskevat tiedot ovat pääosin luotettavia, koska poliisi on tarkastanut aseet.

Aserekisterin puutteet ovat olleet jo aiemmin viranomaisten tiedossa, ja aserekisterin uudistaminen on käynnistetty 1990-luvulla, mutta uudistustyö on jouduttu keskeyttämään määrärahojen puuttumisen vuoksi. Nytemmin aserekisterin uudistaminen on voitu käynnistää uudelleen. Kysymyksessä on mittava hanke, jonka tarkoituksena on saattaa asetiedot ajan tasalle. Aserekisterin tietosisältöä ja valvonnallisia menetelmiä kehittämällä arvioidaan voitavan tulevaisuudessa vähentää aselupa-asioiden käsittelyyn menevää aikaa. Aserekisterin uudistamistyön loppuunsaattaminen ei kuitenkaan toteudu samanaikaisesti käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen voimaantulon kanssa. Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan, että ampuma-aserekisterin uudistaminen toteutetaan kiireellisenä niin nopeasti kuin se on teknisesti käytännössä mahdollista suorittaa ja että uudistamistyöhön varataan sen edellyttämä riittävä rahoitus. (*Valiokunnan 2. lausumaehdotus*)

#### *Asehallintotehtävien siirtäminen sisäasiainministeriöstä Poliisihallitukseen*

Eduskunta on vuoden 2009 valtiopäivillä käsitellyt hallituksen esityksen laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi sii-

hen liittyviksi laeiksi (HaVM 7/2009 vp — HE 58/2009 vp). Poliisin hallintorakenteen uudistaminen on toteutettu kuluvan vuoden alussa, jolloin aiemmin sisäasiainministeriölle kuuluneet asehallinto- ja valvontatehtävät ovat siirtyneet Poliisihallitukselle (laki 497/2009). Tämän vuoksi lakiehdotuksiin on syytä tehdä teknisiä tarkistuksia, joissa sisäasiainministeriö korvataan Poliisihallituksella.

#### *Siirtymäsäännökset*

Ehdotetun ampuma-aselain voimaantulosäännökseen sisältyvät myös siirtymäsäännökset, joiden tarkoituksena on muun muassa mahdollistaa joustava ja kohtuullinen siirtymävaihe käsiteltävänä olevien lakiehdotusten tullessa voimaan.

Valiokunta toteaa, että nyt säädettävät ampuma-aselain muutokset koskevat vain niitä uusia lupia, jotka haetaan uudistetun lain tultua voimaan. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että kaikki toistaiseksi voimassa olevat ampuma-aseluvat, koskivatpa ne pitkiä aseita tai käsiaseita, jäävät voimaan. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että uudistuksen voimaantuloon saakka noudatetaan muutoinkin nykyisin voimassa olevaa lakia ennakoimatta lupakäytännössä tulevia normeja. Esimerkiksi niihin metsästysperusteella myönnettyihin itselataaviin käsiaseisiin, joiden määräaikainen lupa päättyy ennen lain voimaantuloa, myönnetään jatkoluvat normaaliin tapaan nykyisen lain nojalla. Mikäli muutoin nykyisin voimassa ollessa on lupa myönnetty määräaikaisena ilman lain edellyttämiä perusteluja, se tulee myöntää ennen määräajan päättymistä toistaiseksi voimassa olevana, elleivät hakijasta johtuvat syyt muuta edellytä.

Hallintovaliokunta toteaa siirtymäsäännösten perusteella lisäksi, että säädettävän ampuma-aselain 53 a §:ssä tarkoitettu velvollisuus esittää käsiaseen luvanhaltijana todistus harrastuksen jatkumisesta ei koske luvanhaltijoita, jotka ovat jättäneet hallussapitolupahakemuksensa ennen lain voimaantuloa. Toisin sanoen aktiivisen harrastamisen osoittaminen koskee vain niitä uusien käsiaselupien hakijoita, jotka jättävät hakemuksensa tämän lain tultua voimaan.



Velvollisuutta esittää edellä tarkoitettu todistus ei myöskään ole niillä luvanhaltijoilla, jotka hakevat uutta hallussapitolupaa ennen määräaikaisen hallussapitoluvan voimassaolon päättymistä, jos tällainen lupa päättyy kahden vuoden kuluessa ampuma-aselain esillä olevien muutosten voimaantulosta. Tämä merkitsee toisaalta sitä, että niille hakijoille, joiden määräaikainen lupa päättyy tätä myöhemmin, turvataan uuden lainsäädännön edellyttämä kahden vuoden aika harrastamiseen lain voimaantulosta ennen kuin hakijan tarvitsee osoittaa harrastuksensa aktiivisuus.

Määräaikaiset luola- ja loukkupyyntiä koskevat käsiaseluvut kuuluvat myös kahden vuoden siirtymäsäännöksen piiriin. Näin voidaan turvata moitteettomasti käsiaseella metsästäneen mahdollisuudet jatkaa keskeytyksettä harrastustaan. Lisäksi on syytä todeta, että toistaiseksi voimassa olevat metsästysperusteella myönnetty käsiaseluvut — samoin kuin ampumaharrastukseen myönnetty käsiaseluvut — säilyvät toistaiseksi voimassa olevina eikä lainmuutos aiheuta tässä suhteessa muutosta nykytilaan.

#### *Valmistelu*

Aselainsäädännön uudistamista koskeva hanke, jonka ensimmäinen vaihe käsittää esillä olevan hallituksen esityksen HE 106/2009 vp, on asetettu 29.9.2008. Esityksestä ilmenee, että sitä on valmisteltu sisäasiainministeriön ja poliisihallinnon edustajien työryhmässä sekä ohjausryhmässä. Asiaa on käsitelty viisi kertaa sisäasiainministeriön yhteydessä toimivassa ampuma-aselautakunnassa, jossa ovat edustettuina asealan harrastajatahot ja ampuma-aseasioissa keskeiset ministeriöt. Järjestöille on lisäksi järjestetty erilliset kuulemiset.

Valiokunta toteaa, että ampuma-aselainsäädännön valmistelu kuuluu sisäasiainministeriölle. Valtioneuvosto on lisäksi asettanut valmistelutyölle omat linjauksensa. Harrastajajärjestöjä ja muita intressitahoja on saadun selvityksen perusteella periaatteessa kuultu normaalin säädösprosessin mukaisesti. Ampuma-aseiden väärinkäytön riskin torjumiseksi valmistelussa on luonnollisesti otettava huomioon yhteiskunnan

kokonaisintressi. Sen sijaan aseharrastajien esittämän kritiikin perusteella on pääteltävissä, ettei vuoropuhelu ole valmistelussa onnistunut toivottavalla tavalla rakentavassa hengessä.

#### *Eduskunta-aloitteet*

Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä hallituksen esityksen pohjalta, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa lakialoitteisiin LA 106/2008 vp ja LA 65/2009 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämistä.

#### *Yksityiskohtaiset perustelut*

### **1. Laki ampuma-aselain muuttamisesta**

*1 §. Soveltamisala.* Valiokunta ehdottaa 1 §:stä poistettavaksi viitauksen lakiehdotuksen 106 b §:ään, koska valiokunta ehdottaa jäljempänä mainitun pykälän poistamista lakiehdotuksesta.

*2 §. Ampuma-ase.* Saadun selvityksen mukaan ruotsinkielisessä lakitekstissä 2 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä on virhe "... utan särskilda kunskaper eller färdigheter kan modifieras till ett funktionsdugligt skjutvapen." Oikeassa muodossaan muotoilu kuuluu "... utan särskilda kunskaper och färdigheter kan modifieras till ett funktionsdugligt skjutvapen."

*25 §. Velvollisuus tiedoston pitämiseen.* Asealan elinkeinonharjoittamisen valvontaa varten on kaupan harjoittamiseen, valmistamiseen, korjaamiseen tai muuntamiseen oikeutetun ase-elinkeinonharjoittajan pidettävä tiedostoa ampuma-aseista, aseiden osista, patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista. Tiedostoon on merkittävä myös esineen luovuttajan ja luovutuksen saajan sekä esineen korjaamista tai muuntamista koskevan toimeksiannon antajan nimi. Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen 25 §:n 1 momenttiin on hallituksen esityksessä ehdotettu tehtäväksi henkilötietojen käsittelylle asetettujen vaatimusten edellyttämät muutokset.

Tiedoston pitämisen tarkoitus on ase-elinkeinonharjoittamisen valvonta. Aselupatiedot ovat

salassa pidettäviä tietoja ampuma-aselain 113 §:n 2 momentin nojalla. Tiedostoon merkityt henkilötiedot ovat osa aselupatietoja. Hallituksen esityksen 115 §:ssä henkilötietojen luovuttaminen ehdotetaan rajattavaksi vain pykälässä mainituille valvontaviranomaisille.

Ase-elinkeinonharjoittajan on 25 §:n 2 momentin mukaan toimitettava pitämänsä tiedosto lupaviranomaiselle, kun asealan elinkeinolupa raukeaa tai jos se peruutetaan. Hallituksen esityksestä ilmenee, että ase-elinkeinonharjoittajan toiminnan päättymisen jälkeen tiedosto ei ole enää aktiivikäytössä oleva henkilörekisteri. Paperimuodossa lupaviranomaiselle toimitettava tiedosto, joka on lupaviranomaisen hallussa, on esityksen perustelujen mukaan viranomaisen asiakirja. Arkistolaitoksella on arkistolain (832/1994) 8 §:n nojalla oikeus määrätä pysyvästi säilytettävistä asiakirjoista. Muussa tapauksessa viranomainen päättää asiakirjan säilytysajan arkistonmuodostamissuunnitelmassaan.

Lakiehdotuksen 25 §:n 3 momentissa ehdotetaan tiedoston nykyisen vähintään kymmenen vuoden säilytysajan sijasta säädettäväksi, että lupaviranomaisen on säilytettävä tiedosto vähintään kahdenkymmenen vuoden ajan siihen viimeksi tehdyn merkinnän jälkeen. Tiedoston säilyttämisaajan pidentäminen liittyy asedirektiivin muutokseen. Valiokunta toteaa, että pidennys on tarpeen etenkin ampuma-aseiden jäljittämiseksi. Ampuma-aseen käyttöikä saattaa olla kymmeniä vuosia. Myös patruunat voivat säilyä käyttökuntoisina vuosikymmeniä.

Hallintovaliokunta toteaa, ettei voimassa olevaan ampuma-aselakiin eikä myöskään hallituksen esitykseen sisälly säännöstä tiedoston säilyttämisaajan päättymisestä. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että tiedoston säilyttämisen rajoittamattomaksi ajaksi mahdollistavaa säännöstä on sen mielestä syytä täydentää. Hallintovaliokunta ehdottaakin, että 25 §:n 3 momenttiin lisätään velvoite tiedoston hävittämiseen sen jälkeen, kun viimeisen merkinnän tekemisestä on kulunut 50 vuotta.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee, että tiedoston säilyttämismuutoksen velvollisuuden pidennys koskee sisäasiainminis-

teriötä lupaviranomaisena. Hallintovaliokunta toteaa, että nykyisin lupaviranomaisena toimii Poliisihallitus.

*45 §. Hankkimisluvan saajaa koskevat edellytykset luonnolliselle henkilölle.* Ampuma-aseen hankkimislupa voidaan antaa 45 §:n 1 momentin mukaan henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussaan ampuma-asetta. Hallituksen esityksessä momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että hankkimislupa voidaan antaa vain, jos luvanhakija on antanut suostumuksensa siihen, että poliisilla on oikeus saada hänestä sellainen lääketieteellinen arvio, jonka avulla lupaviranomainen voi arvioida hänen sopivuuttaan ampuma-aseen hallussapitoon.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee, että luvanhakijan suostumus pyydetäisiin säännönmukaisesti lupahakemuksen jättämisen yhteydessä. Lääketieteellinen arvio pyydetäisiin kuitenkin ainoastaan silloin, kun saatujen tietojen perusteella olisi syytä epäillä luvanhakijan henkilökohtaista sopivuutta. Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että tämä perusteluista ilmenevä seikka on syytä lisätä lakiin tietojen arkaluontoisuuden vuoksi.

Hallituksen esityksessä sääntelyehdotus perustuu siihen, että henkilö antaa suostumuksensa terveystietojen luovuttamiseen. Perustuslakivaliokunta on katsonut perusoikeusrajoituksen kohteeksi joutuneen henkilön suostumuksella voivan sinänsä olla merkitystä valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa ja pitänyt tässä suhteessa oleellisena sitä, mitä voidaan pitää oikeudellisesti relevanttina suostumuksena tietyssä tilanteessa. Perusoikeussuoja ei voi kuitenkaan oikeudellisena kysymyksenä menettää merkitystään pelkästään siksi, että laissa säädetään jonkin toimenpiteen vaativan kohdehenkilön suostumuksen. Tätä suojaa ei voida millaisessa tahansa asiassa jättää riippumaan asianomaisen suostumuksesta.

Perustuslakivaliokunta katsoo, ettei 45 §:n 1 momentin tarkoittamassa tilanteessa ole kysymys aidosta suostumuksesta, koska sen antamat-

ta jättäminen estäisi ampuma-aseen hankkimisluvan saamisen. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan lupaviranomaisen tiedonsaanti-oikeutta ampuma-asetta koskevan luvan hakijasta ei ole syytä perustaa henkilön suostumuksen varaan.

Lisäksi perustuslakivaliokunta — arvioidessaan sääntelyehdotusta perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta — katsoo tietojen saantioikeuteen liittyvien edellytysten osalta, että poliisilla on oikeus saada ampuma-aselain mukaisesta luvanhakijasta terveystiedot, jotka ovat välttämättömiä lupaviranomaisen arvioidessa hakijan sopivuutta ampuma-aseen hallussapitoon. Lisäksi on syytä tarkistaa ampuma-aselain 45 §:n 1 momentin ja poliisilain 35 §:n 3 momentin keskinäinen suhde, kun niissä säädetään osittain samoista asioista.

Hallintovaliokunta ottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioon ja ehdottaa 45 §:n 1 momentin alkuosan hyväksymistä näin kuuluvana: "Hankkimislupa voidaan antaa sellaiselle 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussaan ampuma-aseita ja aseenosia. *Lupaviranomaisella on oikeus saada hakijasta lääketieteellinen arvio, kun saatujen tietojen tai haastattelun perusteella lupaviranomaisella on syytä epäillä luvanhakijan henkilökohtaista sopivuutta ampuma-aseen hallussapitoon. Lupaviranomaisella on oikeus salsapitovelvollisuuden estämättä saada lääketieteellisessä arviossa luvanhakijasta sellaiset terveystiedot, jotka ovat välttämättömiä lupaviranomaisen arvioidessa hakijan sopivuutta ampuma-aseen hallussapitoon.*"

Tarkoitus on, että lääketieteellinen arvio sisältää lääkärin ammattihenkilönä tekemän arvion siitä, onko luvanhaltijalla sellainen sairaus tai mielenterveysongelma, että häntä on pidettävä sopimattomana pitämään hallussa ampuma-asetta. Lupaharkinnassa välttämättömiä ovat mielenterveyttä, itsetuhoisuutta, päihteiden käyttöä ja väkivaltaisuutta koskevat tiedot sekä näkökykyyn ja muistisaurauksiin liittyvät tiedot. Poliisi ei tarvitsisi henkilöstä lääketieteel-

listä diagnoosia, vaan ainoastaan edellä mainitun arvion. Arvion tulee kuitenkin olla sisällöltään sellainen, että lupaviranomainen voi muun muassa sen perusteella tehdä päätöksensä siitä, onko henkilöä pidettävä henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivana ampuma-aseen haltijaksi.

Lakiehdotuksen 45 §:n 1 momentissa säädetään lisäksi siitä, että asevelvollisen on esitettävä selvitys suoritetusta varusmies- tai siviilipalveluksesta. Jos palvelusta ei ole suoritettu, asevelvollisen on esitettävä määräys aloittaa palvelus taikka päätös palveluksesta vapauttamisesta, palvelusajankohdan siirrosta tai palveluksen keskeyttämisestä syineen. Edelleen momentin nojalla hankkimislupa käsiaseeseen voidaan antaa vain 20 vuotta täyttäneelle henkilölle. Näiltä osin valiokunnalla ei ole huomauttamista lakiehdotuksen sisältöön.

Edellä lausutun lisäksi ehdotetun 45 §:n 1 momentin mukaan ampumaurheilussa ja -harrastuksessa käytettävää käsiasetta varten voidaan antaa hankkimislupa vain luonnolliselle henkilölle, jos hän on jäsenenä yhdistyksen 4 §:ssä tarkoitetun luvan saaneessa yhdistyksessä, jonka toimintaan kuuluu harjoittaminen ampuma-aseiden käyttöön ja joka ei ole yksinomaan metsästystä varten. Luvansaaminen edellyttää tämän lisäksi, että hakija esittää tällaisen ampumaseuran ampumakouluttajan antaman todistuksen ampumaharrastuksensa jatkumisesta aktiivisesti vähintään kaksi vuotta.

Perustuslain 13 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on yhdistysmisvapaus, mihin sisältyy oikeus kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen. Ehdotettu sääntely ei merkitse pakkojäsenyyttä eli jäsenyyttä suoraan lain säännösten nojalla. Yhdistykseen kuulumattomuus merkitsee kuitenkin luvanhakijalle kielteistä seuraamusta, koska jäsenyys on lakiehdotuksen mukaan luvansaannin edellytys. Tämä tarkoittaa siten tosiasiallista ja olennaista rajoitusta yhdistymisvapaudelle. Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että yhdistymisvapauden rajoittamiselle on valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttäviä perusteita. Ampumaurheilussa ja -harrastuksessa käytettävän käsiaseen hankkimisluvan haki-

jalta voidaan edellyttää, että hän osoittaa luvansaamisen edellytyksenä olevan aktiivisen harrastuksensa jatkuvuuden. Sääntelyn perimmäisenä tavoitteena on vähentää sitä, että ampumaseita on henkilöillä, jotka voivat aiheuttaa itselleen tai toiselle hengen- tai terveydenvaaraa.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut lausunnossaan ampumaseuran pakollista jäsenyyttä lisäksi myös välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden kannalta sekä perustuslain 21 §:ssä turvatun hyvän hallinnon ja 124 §:n hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle kannalta. Oikeus kuulua yhdistykseen ei anna yksilölle oikeutta päästä jäseneksi mihin tahansa yhdistykseen, koska yhdistymisvapauden perustana on yhdistysten sisäinen itsemääräämisoikeus ja toimintavapaus. Tämä merkitsee sitä, että yhdistykset voivat vapaasti hyväksyä haluamansa säännöt ja valita niiden mukaan vapaasti jäsenensä.

Lopputulemana perustuslakivaliokunta toteaa sääätämisjärjestyksestä koskevana valtiosääntöoikeudellisena huomautuksena, että ampumaseuran ampuma-asekouluttajan antamalla todistuksella voidaan riittävän luotettavasti osoittaa hakijan ampumaurheilun ja -harrastuksen aktiivisuus ja vakiintuneisuus eikä ampumaseuran jäsenyyttä ole syytä säätää hankkimisluvan edellytykseksi.

Hallintovaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan valtiosääntöisen huomautuksen johdosta hallituksen esitykseen sisältyvän 45 §:n 1 momentin loppuosan hyväksymistä näin kuuluvana: "Asevelvollisen on esitettävä selvitys suoritusta varusmies- tai siviilipalveluksesta. Jos palvelusta ei ole suoritettu, asevelvollisen on esitettävä määräys aloittaa palvelus taikka päätös palveluksesta vapauttamisesta, palvelusajan kohdan siirrosta tai palveluksen keskeyttämisestä syineen. Hankkimislupa pistoolia, pienoispistoolia, revolveria tai pienoisrevolveria taikka niiden osaa varten voidaan antaa vain 20 vuotta täyttäneelle henkilölle. Hankkimislupa ampumaurheilussa ja -harrastuksessa käytettävää 6 §:n 2 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta varten voidaan antaa luonnolliselle henkilölle vain, jos tämä *esittää* yhdistys-

lain (503/1989) 4 §:ssä tarkoitetun luvan saaneen (*poist.*) yhdistyksen ampuma-asekouluttajan antaman todistuksen harrastuksestaan, jonka on oltava jatkunut aktiivisesti vähintään kaksi vuotta."

Valiokunta ehdottaa edellä lausutun lisäksi 45 §:n 1 momenttiin lisättäväksi säännöksen, jonka mukaan aktiivisen harrastuksen jatkumista koskevaan kahden vuoden ajanjaksoon lasketaan puolet aseellisessa palvelussa asevelvollisena suoritetusta palvelusta ja puolet naisten vapaaehtoisessa asepalvelussa suoritetusta palvelusta.

Edelleen valiokunta ehdottaa, että poliisimiehelle, rajavartiomiehelle, sotilaalle ja muulle virkamiehelle, joka kantaa virkaansa kuuluvissa tehtävissä käsiasetta, voidaan myöntää hankkimislupa ampumaurheilua ja -harrastusta varten ilman kahden vuoden harrastuneisuutta. Riittävää on, että tällainen henkilö esittää luotettavan selvityksen harrastuneisuudestaan.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että lupa museossa tai kokoelmassa pitämiseen voidaan antaa vain asekeräilijälle, jolla on sisäasiainministeriön lupa ampuma-aseiden tai ampumaseen osien keräilyyn ja jonka ampuma-aseiden ja aseosien säilytystilojen sijaintipaikan poliisilaitos on hyväksynyt. Valiokunta ehdottaa poliisin hallintorakennemuutoksen johdosta momentin tarkistamisesta, siten että hyväksynnän antaa ministeriön sijasta Poliisihallitus.

Hallintovaliokunta tähdentää, että ampumasekouluttaja antaa todistuksen henkilön aktiivisesta harrastuksesta myös toisen ampumaseuran jäsenelle tai ampumaseuraan kuulumattomalle henkilölle.

*45 c §. Soveltuvuustesti.* Ampuma-asekoulutuksen 45 c §:n 1 momentin mukaan hankkimislupahakemuksen käsittelyn edellytyksenä on, että luvanhakija suorittaa lupaviranomaisen järjestämän hakijan henkilökohtaista sopivuutta selvittävän soveltuvuustestin. Testi on tarkoitus kehittää puolustusvoimien käyttämästä soveltuvuustestistä siten, että sillä mitataan luvanhakijan väkivaltaisuutta, väkivallan ihannoitua, paineensietokykyä ja vastaavia ominaisuuksia.

Testi on tarpeen laatia sellaiseksi, ettei tuloksen tulkinta edellytä lääketieteellistä koulutusta. Tarkoitus on, että soveltuvuustesti on tietokonepohjainen ja sen suorittamiseen kuluu aikaa noin puoli tuntia. Testin tuloksen käyttäminen on rajattu ainoastaan luvanhakijan henkilökohtaisen soveltuvuuden arviointiin, eikä sitä voida käyttää muihin tarkoituksiin. Soveltuvuustestin luotettavuuden säilyminen edellyttää myös sitä, että testin sisältö eli sen kysymykset ja vastausten arviointiperusteet ovat salassa pidettäviä. Testin tarkemmasta sisällöstä säädetään lakiin perustuvan valtuutuksen nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota ehdotetun sääntelyn epäjohtomukaisuuteen. Säännösehdotuksen mukaan testin tulosta ei voida käyttää kielteisen lupapäätöksen perusteena. Tämän kanssa näyttäisi perustuslakivaliokunnan mukaan kuitenkin olevan ristiriidassa ensimmäisen momentin viimeinen virke, jonka mukaan testin tulosta saadaan käyttää vain luvanhakijan henkilökohtaista sopivuutta koskevassa arvioinnissa. Perustuslakivaliokunta katsoo, ettei testille tämän vuoksi näyttäisi olevan todellista tarvetta. Perusteluista kuitenkin ilmenee, ettei testiä käytettäisi yksinään kielteisen lupapäätöksen perusteena.

Hallintovaliokunta ehdottaa selvyyden vuoksi sääntelyn tarkentamista pykälän 1 momentissa niin, ettei soveltuvuustestin tulosta "yksiinään" voida käyttää kielteisen lupapäätöksen perusteena.

*45 d §. Ampuma-asekouluttajaksi hyväksyminen.* Lakiehdotuksen 45 d §:ssä säädetään ampuma-asekouluttajaksi hyväksymisen edellytykset.

Näihin kuuluu muun muassa, että henkilö on suorittanut Poliisihallituksen määrittämät vaatimukset täyttävän poliisin järjestämän ampumakouluttajakoulutuksen, joka sisältää ainakin ampuma-aseita koskevaan lainsäädäntöön, niiden turvalliseen käsittelyyn ja säilyttämiseen, ampumakouluttajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä kouluttajana toimimiseen liittyvät ope-  
tusaiheet.

Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momentissa, että ampuma-asekouluttajaksi hyväksyy kouluttajaksi haettavan henkilön kotikunnan poliisilaitoksen poliisipäällikkö tai muu tehtävään määrätty päällystään kuuluva poliisimies. Tällainen tehtävä ei kuulu valiokunnan mielestä poliisin keskushallintoon, Poliisihallitukselle. Valiokunta tähdentää muutoinkin päällystön vastuuta ammattitaitoisesta lupahallintoasioiden käsittelemisestä. Lisäksi valiokunta ehdottaa muutoksen johdosta 4 momentin poistamista tarpeettomana.

Valiokunta katsoo, että ampuma-asekouluttajakoulutus on luonteeltaan maksutonta viranomaistoimintaa.

*54 §. Rinnakkaislupa.* Valiokunta on edellä puoltanut lakiehdotuksen 45 §:n 1 momentissa ehdotettua pistoolin, pienoispistoolin, revolverin ja pienoisrevolverin hankkimisluvan saajan ikärajan nostamista 20 vuoteen. Ikäraja rajoittaa kuitenkin valiokunnan mielestä liiallisesti täysi-ikäisen erityisen aktiivisesti ampumaurheilua harrastavan menestymisedellytyksiä. Tämän vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että 54 §:n 2 momenttiin otetaan säännös, joka mahdollistaa erityisen painavasta syystä rinnakkaisluvan myöntämisen ampuma-urheilua ja -harrastusta varten 18 vuotta täyttäneelle. Erityisen painavalla syyllä valiokunta tarkoittaa henkilön kuulumista lähinnä Suomen ampumaurheiluliiton kilpa-ammunnan kansallisiin maajoukkue- ja valmennusryhmiin. Myös muun järjestön vastaavan tason ampumaurheilutoimintaan osallistuminen voi täyttää vastaavasti asetetun vaatimuksen.

Alle 18-vuotias ja pääsääntöisesti myös jo 18 vuotta täyttänyt voi vastaisuudessa harrastaa ampumaurheilua käsiaseella ampuma-aselain 88 §:ssä tarkoitettuna valvottuna käyttönä. Käytännössä tämä merkitsee lähinnä sitä, että tällainen nuori käyttää lähipiiriinsä kuuluvan luvanhaltijan, ampumaseuran jäsenen tai aktiiviharrastajan tai ampumaseuran asetta valvotusti. Ampumaseuroilla ei nykyisin ole omia aseita. Käytännössä ampumaseuratoiminnassa jouduttaneen tekemään tältä osin muutoksia. Ainakin edistyneemmille ampumaurheilua harrastaville

tulee ilmeisesti hankittavaksi käsiase henkilökohtaiseen käyttöön. Voimassa oleva ampumasetelaki mahdollistaa niin sanotun yhteisöluvan antamisen. Näin ollen lainsäädännöllisiä esteitä aseiden hankkimiseen ampumaseuroille ei ole.

Valiokunta ehdottaa edellä lausuttuun viitaten 54 §:n 2 momentin loppuun lisättäväksi: *"Rinnakkaislupa voidaan erityisen painavasta syystä antaa ampumaurheilua ja -harrastusta varten 18 vuotta vaan ei 20 vuotta täyttäneelle henkilölle 6 §:n 2 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettuun ampuma-aseeseen."*

*67 §. Lupien peruuttaminen.* Voimassa olevan ampumasetelain 45 §:n 1 momentin mukaan hankkimislupa voidaan lainkohdassa määritellyissä tapauksissa antaa huoltajien suostumuksella 15—17-vuotiaalle. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että 15—17-vuotiaalle voidaan antaa vain ampumasetelain 54 §:ssä tarkoitettu rinnakkaislupa.

Voimassa olevan 67 §:n 1 momentin 2 kohta, jota hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi, sisältää viittauksen 45 §:n 1 momenttiin, siten että rinnakkaislupa on peruutettava, jos huoltajat peruuttavat 45 §:n 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen. Koska 45 §:n 1 momentin sisältö muuttuu nyt säädettävän lain yhteydessä, on 67 §:n 1 momentin 2 kohtaa muutettava.

Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisällyttämisen voimassa olevan 67 §:n 1 momentin 2 kohdan muuttamista seuraavasti: *"2) huoltajat peruuttavat ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon oikeuttavan luvan antamista koskevan suostumuksen"*.

Lisäksi valiokunta ehdottaa 67 §:n 2 momentin 4 kohdan peruuttamisperusteen poistamista lakiehdotuksesta. Koska poliisi tulee saamaan poliisilain 35 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot ilman henkilön suostumusta, ei myöskään ole tarpeen säätää siitä, että lupa tai hyväksyntä voidaan peruuttaa, ellei henkilö anna suostumustaan tietojen saamiseen. Samalla valiokunta ehdottaa 67 §:n 2 momentin 5 kohdassa kirjoitusvirheen korjaamista.

*67 b §. Ampuma-asekouluttajalle annetun hyväksynnän raukeaminen ja peruuttaminen.* Pykälässä säädetään niistä edellytyksistä, joilla ampuma-asekouluttajalle annettu hyväksyntä raukeaa, joilla hyväksyntä on peruutettava ja joilla hyväksyntä voidaan peruuttaa. Koska ampuma-asekouluttajan hyväksynnän antaa valiokunnan ehdotuksen perusteella paikallispoliisin poliisipäällikkö tai muu tehtävään määrätty päällystön kuuluva poliisimies, hän peruuttaa myös lupaviranomaisena hyväksynnän. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi myös, että hyväksynnän peruuttamisesta ilmoittaa kouluttajaksi hyväksyntää hakeneelle yhdistykselle kyseinen poliisilaitos.

*69 §. Varoitus.* Ampuma-asekouluttajan hyväksynnän antaa valiokunnan ehdottamassa muodossa 45 d §:ssä paikallispoliisin poliisilaitoksen päällikkö tai muu tehtävään määrätty päällystön kuuluva poliisimies. Tämän vuoksi valiokunta toteaa, että myös varoituksen antamisesta päättää kyseinen lupaviranomainen. Siitä ilmoittamisesta ampuma-asekouluttajan hyväksyntää hakeneelle ampumaseuralle tulee puolestaan asianomaisen poliisilaitoksen huolehtia.

*106 b §. Säilyttämisen tarkastaminen.* Valiokunta ehdottaa yleisperusteluissa lausuttuun viitaten pykälän poistamista lakiehdotuksesta.

*110 b §. Merkintöjen tekeminen.* Pykälässä säädetään muun muassa ampuma-aseen valmistajan velvollisuudesta tehdä aseeseen valmistusmerkintä ja asealan elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta tehdä täydennysmerkintä tai tuontimerkintä. Lisäksi muun kuin asealan elinkeinonharjoittajan on toimitettava esityksen mukaan ase sisäasiainministeriölle täydennys- tai tunnistusmerkinnän tekemistä varten. Sisäasiainministeriölle esityksessä ehdotettu tehtävä kuuluu poliisin hallintorakenneuudistuksen jälkeen Poliisihallitukselle.

*110 c §. Merkintöjen poistaminen tai muuttaminen.* Hallituksen esityksen mukaan pykälässä tarkoitettujen merkintöjen poistaminen tai muuttaminen edellyttää sisäasiainministeriön lupaa.

Valiokunta ehdottaa, että sisäasiainministeriön sijasta tehtävät osoitetaan Poliisihallitukselle.

*114 §. Ilmoitusvelvollisuus ja ilmoitusoikeus ampuma-aseen hallussapitoon sopimattomasta henkilöstä.* Lääkärillä ja muulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on lakiehdotuksen 114 §:n 1 momentin mukaan perustellusta syystä oikeus salassapitosäännösten estämättä tehdä poliisille ilmoitus henkilöstä, joka saattaa olla sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta, aseensa osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan ilmoitusoikeudella pyrittävän varmistamaan, ettei ampuma-aseita ole henkilöillä, jotka voivat niillä aiheuttaa itselleen tai toisten hengelle ja terveydelle vaaraa. Perustuslakivaliokunta toteaa, että ilmoitusoikeudelle on painava yhteiskunnallinen tarve ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet.

Ilmoitusoikeutta koskeva 114 §:n 1 momentti on mainitun lausunnon mukaan muotoilultaan varsin epämääräinen. Perustuslakivaliokunta katsoo, että momenttia on täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen vuoksi olennaisesti täsmennettävä, koska kysymys on yksityiselämän suojaan kuuluvista tiedoista. Säännöksestä on käytävä ilmi ilmoitusoikeuden edellytykset, ilmoituksen sisältö ja ilmaisu "saattaa olla sopimaton" on muutettava hallituksen esityksessä pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa käytettyyn muotoon "perusteltua syytä katsoa olevan sopimaton".

Hallintovaliokunta toteaa, että arvioitaessa henkilön sopivuutta pitämään hallussaan ampuma-asetta tai muuta 114 §:n 1 momentissa mainittua esinettä arvioinnin lähtökohtana on henkilön terveydentila ja käyttäytyminen. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee, että lääkäriellä ja muulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on ilmoitusoikeus, kun heillä on potilastietojen ja henkilön tapaamisen perusteella perusteltu syy arvioida henkilön saattavan olla itselleen tai toiselle vaarallinen. Eräisiin sairauksiin ja mielenterveyden ongelmiin liittyy kohonnut henkilöön itseensä tai toi-

seen henkilöön kohdistuvan väkivallan riski. Tällainen kohonnut riski on hallituksen esityksen perustelujen mukaan esimerkiksi masennuksesta kärsivien itsemurhariski sekä väkivaltaisen käyttäytymisen riski eräissä persoonallisuudenhäiriöissä erityisesti päihdeongelmaan yhdistyneenä.

Hallintovaliokunta katsoo, ettei ilmoitusoikeus ole lääkärin osalta riittävä keino pyrittäessä varmistamaan, ettei ampuma-aseita, aseensia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia ole sellaisilla henkilöillä, jotka voivat niillä aiheuttaa itselleen tai toisten hengelle ja terveydelle vaaraa. Valiokunta ehdottaakin, että 114 §:n 1 momentissa säädetään lääkärille asian luonteesta johtuen ilmoitusvelvollisuus. Sen sijaan muilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä on hallituksen esityksen mukainen ilmoitusoikeus. Tällainen muu terveydenhuollon ammattihenkilö voi olla esimerkiksi kouluterveydenhoitaja.

Hallintovaliokunnan ehdottamassa muodossa 114 §:n 1 momentti kuuluu seuraavasti: "Lääkärillä on *velvollisuus* ja muulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on (*poist.*) oikeus salassapitosäännösten estämättä tehdä poliisille ilmoitus henkilöstä, *jonka hän potilastietojen ja henkilön tapaamisen perusteella katsoo perustellusta syystä olevan terveydentilansa tai käyttäytymisensä perusteella* sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta, aseensa osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. *Ilmoituksen tulee sisältää sopimattomuutta koskeva kannanotto perusteluineen.*"

Hallintovaliokunta tähdentää, että ilmoitusvelvollisuus koskee nimenomaan henkilön sopimattomuutta terveydentilansa tai käyttäytymisensä perusteella. Ilmoituksen tulee sisältää sopimattomuutta koskeva kannanotto perusteluineen. Ilmoitusvelvollisuus — samoin kuin ilmoitusoikeuskin — edellyttää, että lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilö potilastietojen ja henkilökohtaisen tapaamisen perusteella katsoo henkilön olevan terveydentilansa tai käyttäytymisensä perusteella sopimaton pitämään hallussaan kyseisiä esineitä. Arvioinnin kohteena olevan henkilön yksityiselämän suo-

jan kannalta ilmoitusvelvollisuuden edellytykset eivät poikkea ilmoitusoikeuden edellytyksistä. Lääkärinkään kannalta tällainen sääntely ei myöskään aseta kohtuuttomia vaatimuksia. Sopivuutta koskevan arvioinnin lopputulos on sekä ilmoitusoikeuden että ilmoitusvelvollisuuden osalta samansisältöinen. Kysymys on sellaisesta ilmoituskynnyksen arvioinnista, joka lääkärin — ja vastaavasti ilmoitusoikeuden osalta muun terveydenhuollon ammattihenkilön — koulutuksen ja kokemuksen perusteella voidaan siinä tehtävässä katsoa kuuluvan hänen ammattitaitoonsa. Tämä kysymys arvioidaan, kuten terveydenhuollon ammattihenkilöön liittyvät lakiperusteiset vastuukysymykset muutoinkin arvioidaan. Lisäksi valiokunta katsoo, että valtioneuvoston asetuksella tulee säätää tarkemmin niistä perusteista, joiden mukaisesti lääkärin tulee arvioida ilmoitusvelvollisuuden täyttymistä. Asetuksen valmistelee sisäasiainministeriö yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Tarkoitus on, että ilmoitettavat tiedot koskevat nimenomaan henkilön sopivuutta, eivätkä yksityiskohtaisia terveystietoja. Momentin viimeisessä virkkeessä säädetäänkin, että ilmoituksen tulee sisältää sopimattomuutta koskeva kannanotto perusteluineen. Ilmoituksen tulee kuitenkin olla sellainen, että poliisi voi sen perusteella ryhtyä selvittämään tarkemmin luvan peruuttamisperustetta. Selvittämistehtävään kuuluu esimerkiksi varsinaisen lääkärinlausunnon pyytäminen, tietojen tiedusteleminen puolustusvoimilta taikka muut henkilön sopivuuden arviointia koskevat toimenpiteet. Valiokunta katsoo myös ilmoituksen kohteena olevan henkilön edun mukaista olevan, että mahdollisissa riskitilanteissa ryhdytään selvittämään asiaa. Ongelma muodostuu silloin, jos henkilöllä ei ole voimassa olevaa lupaa tai hakemusta ei ole vireillä, koska tiedot on tällöin välittömästi hävitettävä. Mikäli henkilö myöhemmin hakee lupaa, ei aiempaa ilmoitusta ole enää käytettävissä. Todettakoon saadun tiedon perusteella vielä, että muun muassa Ruotsissa on asetettu lääkärille vastaava ilmoitusvelvollisuus. Hallituksen esitykseen sisältyvä asetuksenantovaltuus — valtuus antaa asetuksella säännöksiä ilmoitusme-

nettelystä, ilmoitusten sisällöstä sekä ilmoitusten käsittelyyn oikeutetusta poliisin henkilöstöstä — koskee sekä ilmoitusvelvollisuutta että ilmoitusoikeutta.

## **2. Laki rikoslain 41 luvun 1 §:n muuttamisesta**

*1 §. Ampuma-aserikos.* Sisäasiainministeriön sijasta valiokunta ehdottaa poliisin hallintorakenneuudistukseen viitaten pykälän tarkistamista siten, että tehtävä kuuluu Poliisihallitukselle.

## **3. Laki poliisilain 35 ja 36 §:n muuttamisesta**

*35 §. Tietojen saanti viranomaiselta.* Poliisilain 35 §:ään hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla poliisilla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ampuma-aselain mukaisen luvan hakijan ja haltijan sekä hyväksynnän saajaksi haettavan ja hyväksynnän saaneen henkilön henkilökohtaisen sopivuuden arviointia varten välttämättömiä tietoja asevelvollisen palveluksesta ja palvelukelpoisuudesta sekä tietoja hänen päihteiden käytöstään ja väkivaltaisesta käyttäytymisestään. Poliisilla on lisäksi oikeus mainitun henkilön suostumuksella saada tätä koskevia terveystietoja. Pykälän 5 momentista ilmenee, että tietoja saa käyttää vain ampuma-aselain mukaisessa lupaharkinnassa. Kieltäytyminen suostumuksen antamisesta voi johtaa hallituksen esityksessä ehdotetun ampuma-aselain 67 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan aseiden hallussapitoluvan peruuttamiseen.

Perustuslakivaliokunta toteaa, että ehdotetut säännökset ovat merkityksellisiä perustuslain 10 §:n 1 momentissa jokaiselle turvatuksi yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Terveystiedot ovat lähtökohtaisesti sellaisia arkaluonteisia henkilötietoja, joiden luovuttaminen ulkopuoliselle edellyttää perustuslain yleisten rajoitusedellytysten täyttymistä. Perustuslakivaliokunta toteaa, että ehdotetulle sääntelylle on perusoikeusjärjestelmän kannalta erityisen painavia, viime kädessä perustuslain 7 §:ssä turvattuihin oikeuteen elämään ja henkilökohtaiseen



turvallisuuteen palautuvia perusteita. Sääntelyn tavoitteena on varmistaa, että henkilö on sopiva pitämään hallussaan ampuma-asetta eikä aiheuta sillä itselle tai toiselle hengen- tai terveydenvaaraa.

Poliisilain ehdotettu 35 §:n 3 momentti perustuu terveystietojen saamisen osalta siihen, että henkilö antaa suostumuksensa niiden luovuttamiseen. Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että tässä yhteydessä ei ole kysymys aidosta suostumuksesta, koska kieltäytyminen suostumuksen antamisesta voi johtaa ehdotetun 67 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan aseiden hallussapitoluvan peruuttamiseen. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan tiedonsaantioikeutta ei poliisilain 35 §:n 3 momentissa ole syytä perustaa henkilön suostumuksen varaan.

Lisäksi perustuslakivaliokunta katsoo, että poliisilakiehdotuksen 35 §:n 3 momenttia on aiheellista muuttaa siten, että poliisilla on oikeus saada henkilöstä terveystiedot, jotka ovat välttämättömiä lupaviranomaisen arvioidessa hänen sopivuuttaan ampuma-aseiden hallussapitoon tai toimimistaan hyväksymistä edellyttävässä tehtävässä. Lisäksi on syytä tarkistaa ampuma-aseiden lain 45 §:n 1 momentin ja poliisilain 35 §:n 3 momentin keskinäinen suhde, kun niissä säädetään osin samoista asioista.

Valiokunta ehdottaa edellä lausuttuun viitaten 35 §:n 3 momentin hyväksymistä näin kuuluvana: "Poliisilla on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä saada ampuma-aselain (1/1998) mukaisen luvan hakijan ja haltijan sekä hyväksynnän saajaksi haettavan ja hyväksynnän saaneen henkilön henkilökohtaisen sopivuuden arviointia varten välttämättömiä tietoja asevelvollisen palveluksesta ja palveluskelpoisuudesta sekä *henkilön päihteiden käyttöön ja väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyvistä seikoista*. Poliisilla on lisäksi oikeus saada salassapitovelvollisuuden estämättä luvan haltijaa tai hyväksynnän saanutta henkilöä koskevia sellaisia terveystietoja, jotka ovat välttämättömiä 5 momentissa tarkoitettujen edellytysten tai ehtojen täyttämisen arvioimiseksi." Muotoilussa on myös korvattu viittaus 35 §:n 2 momenttiin täsmällisemmällä ilmaisulla oikeuteen saada päihteiden

käyttöön ja väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyviä tietoja.

Valiokunta toteaa, että poliisilain 35 §:n ehdotetussa 5 momentissa säädetään poliisin oikeudesta käyttää muun muassa 3 momentin perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja. Niitä voidaan käyttää vain luvanhakijan tai -haltijan taikka hyväksynnän saajaksi esitettävän tai sen saaneen luotettavuuden tai sopivuuden, luvan tai hyväksynnän voimassaolon muun edellytyksen taikka lupaan tai hyväksyntään sisältyvän ehdon täyttymisen arvioimiseksi.

Lisäksi valiokunta toteaa, että ampuma-aselakiehdotuksen 45 §:n 1 momentti ja poliisilakiehdotuksen 35 §:n 3 momentti on siten yhteen sovitettu, että ensin mainittu lainkohta koskee luvanhakijan terveystietoja ja jälkimmäinen lainkohta luvanhaltijan tai hyväksynnän saaneen henkilön terveystietoja.

#### 4. Laki asevelvollisuuslain muuttamisesta

*97 a §. Tietojen luovuttaminen ampuma-aselain mukaisen luvan hakijoista ja haltijoista sekä hyväksynnän saajaksi haettavasta ja hyväksynnän saaneesta.* Asevelvollisuuslakiin ehdotetaan hallituksen esityksessä lisättäväksi uusi 97 a §, jonka 1 momentin mukaan asevelvollisrekisteristä voidaan salassapitovelvollisuuden estämättä antaa välttämättömiä tietoja ampuma-aselain mukaisen luvanhakijan ja -haltijan sekä hyväksynnän saajaksi haettavan ja hyväksynnän saaneen henkilökohtaisen sopivuuden arviointia varten asevelvollisen palveluksesta ja palveluskelpoisuudesta. Lisäksi 2 momentissa ehdotetaan, että sotilasviranomaisella saa antaa myös oma-aloitteisesti tiedon poliisille, jos sotilasviranomaisen arvion mukaan on perusteltua syytä epäillä, että asevelvollinen on sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta, aseiden osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia.

Sotilasviranomaisen ilmoitusvelvollisuudella pyritään varmistamaan, ettei ampuma-aseita ole henkilöillä, jotka voivat niillä aiheuttaa itselleen tai toisten hengelle ja terveydelle vaaraa. Ilmoitusoikeudelle on perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan painava yhteiskunnallinen

tarve ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet.

Perustuslakivaliokunta katsoo kuitenkin, että sotilasviranomaisen ilmoitusoikeutta koskeva säännösehdotus on epätasällinen, sillä säännöksestä ei miltään osin ilmene mitä "sopimattomuudella" tarkoitetaan, mihin arvio sopimattomuudesta perustuu ja mitä tietoja ilmoitus sisältää. Koska kysymys on yksityiselämänsuojaan kuuluvista tiedoista, on sääntelyä täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen vuoksi olennaisesti täsmennettävä, jotta lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Säännöksestä on käytävä ilmi ilmoitusoikeuden edellytykset, ilmoituksen sisältö ja ilmaisu "saattaa olla sopimaton" on muutettava perusteluissa käytettyyn muotoiluun "perusteltua syytä katsoa olevan sopimaton".

Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioon ottamiseksi 97 a §:n 2 momentin hyväksymistä näin kuuluvana: "Sotilasviranomaisen saa antaa asevelvollisrekisteristä poliisille asevelvollisen käyttäytymistä koskevan tiedon myös oma-aloitteisesti, jos sotilasviranomaisella on perusteltua syytä katsoa asevelvollisen olevan käyttäytymisensä perusteella sopimaton pitämään hallussa ampuma-asetta, aseensa osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Ilmoituksen tulee sisältää sopimattomuutta koskeva kannanotto perusteluineen. Poliisin on hävitettävä sotilasviranomaisen oma-aloitteisesti luovuttama tieto välittömästi, jos tietoa ei käytetä ampuma-aselaissa tarkoitetun luvan tai hyväksynnän peruuttamista koskevaan harkintaan."

**5. Laki kansainvälisen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevan lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Hallintovaliokunta toteaa, että hallituksen esitys sisältää kansainvälisen velvoitteen voimaan

saattamista koskevan tavanomaisen blankettilain, jolla YK:n tuliasepöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan Suomessa voimaan. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän 5. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

## 6. YK:n tuliasepöytäkirjan hyväksyminen

Hallintovaliokunta puoltaa hallituksen esityksestä ilmenevän yleissopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymistä.

Lisäpöytäkirjaan eli niin sanottuun YK:n tuliasepöytäkirjaan sisältyy useita kansallisen lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, kuten hallituksen esityksestä ilmenee. Tämän vuoksi eduskunnan suostumus lisäpöytäkirjan hyväksymiseen on tarpeen. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee, että lisäpöytäkirjan määräysten hyväksymisestä päätetään äänten enemmistöllä, koska määräykset eivät koske perustuslakia sen 94 §:n mielessä. Lisäpöytäkirjalla määrätään niistä vähimmäistavoitteista, jotka sopimusvaltioiden lainsäädäntöjen on täytettävä pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvissa kysymyksissä.

## 7. Eduskunta-aloitteet

Koska valiokunta on hyväksynyt lakiehdotuksen hallituksen esityksen pohjalta, valiokunta ehdottaa lakialoitteiden LA 106/2008 vp ja LA 65/2009 vp hylkäämistä.

## Säätämisyjärjestys

Lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, koska hallintovaliokunta on ottanut asianmukaisesti huomioon perustuslakivaliokunnan 1. lakiehdotuksen 45 §:n 1 momentin mukaisesta yhdistyksen jäsenyydestä ja 114 §:n 1 momentista sekä 4. lakiehdotuksen 97 a §:n 2 momentista tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset.

**Päätösehdotus**

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa,

*että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitetun yleissopimuksen lisäpöytäkirjan,*

*että 5. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,*

*että 1.—4. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset),*

*että lakialoitteet LA 106/2008 vp ja LA 65/2009 vp hylätään ja*

*että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).*

**Valiokunnan muutosehdotukset**

**1.**

**Laki**

**ampuma-aselain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* ampuma-aselain (1/1998) 1 §:n 2 momentti, 2 §:n 1 ja 3 momentti, 3 §, 17 §:n 1 momentin 6 ja 8 kohta, 25 §, 27 §:n 3 momentti, 43 §:n 1 momentin 7 kohta, 44 §:n 1 momentti, 45 §, 45 b §:n 2 momentti, 50 §:n 2 momentti, 53 §, 54 §:n 2 momentti, 55 §:n 1 momentti, 66 §:n 2 momentti, 67 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentin (*poist.*) 5 kohta, 69 ja 89 §, 103 §:n 9 kohta, 119 §:n 1 momentin 3 ja 7 kohta sekä 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 2 momentti, 27 §:n 3 momentti, 43 §:n 1 momentin 7 kohta, 45 b §:n 2 momentti, 50 §:n 2 momentti, 54 §:n 2 momentti, 69 ja 89 § sekä 119 §:n 1 momentin 7 kohta laissa 601/2001, 25 ja 53 § osaksi laissa 601/2001, 45 § osaksi laeissa 601/2001 ja 508/2009, 103 §:n 9 kohta laissa 532/2007 ja 119 §:n 3 momentti laissa 508/2009,

*lisätään* 19 §:n 1 momenttiin uusi 2 a kohta, lakiin uusi 19 a §, 43 §:n 1 momenttiin siitä lailla 601/2001 kumotun 8 kohdan tilalle uusi 8 kohta, lakiin uusi 45 c ja 45 d §, 46 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 53 a, 67 b, (*poist.*) 110 a—110 c ja 112 b § sekä lakiin siitä lailla 601/2001 kumotun 114 §:n tilalle uusi 114 § seuraavasti:

1 §

*Soveltamisala*

— — — — —  
Mitä tässä laissa säädetään ampuma-aseista, koskee myös ohjus- ja raketinheitinjärjestelmiä ja kaasusumuttimia. Kaasusumuttimiin ei kuitenkaan sovelleta 2—10, 12, 15, 31—33, 35, 35 a, 36, 42—45, 45 a, 45 b, 45 d, 46—53, 53 a, 54, 55 ja 56—59, 59 a, 60—63 §:ää, 66 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtaa, 67 b, 68, 70—72, 74—77, 80—82, 89, 90, (*poist.*) 110, 110 a—110 c,

112, 112 a ja 112 b §:ää. Muista soveltamisalaa koskevista poikkeuksista säädetään 17 §:ssä.

2, 3, 17, 19 ja 19 a §  
(Kuten HE)

25 §

*Velvollisuus tiedoston pitämiseen*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tiedosto on säilytettävä vähintään kaksikymmentä vuotta siihen viimeksi tehdyn merkinnän jälkeen. *Tiedosto on hävitettävä sen jälkeen, kun viimeisen merkinnän tekemisestä on kulunut 50 vuotta.*

27, 43 ja 44 §  
(Kuten HE)

45 §

*Hankkimislupa saajaa koskevat edellytykset luonnolliselle henkilölle*

Hankkimislupa voidaan antaa sellaiselle 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussaan ampuma-aseita ja aseiden osia. *Lupaviranomaisella on oikeus saada hakijasta lääketieteellinen arvio, kun saatujen tietojen tai haastattelun perusteella lupaviranomaisella on syytä epäillä luvanhakijan henkilökohtaista sopivuutta ampuma-aseen hallussapitoon. Lupaviranomaisella on oikeus salsassapitovelvollisuuden estämättä saada lääketieteellisessä arvioissa luvanhakijasta sellaiset terveystiedot, jotka ovat välttämättömiä lupaviranomaisen arvioidessa hakijan sopivuutta ampuma-aseen hallussapitoon. Asevelvollisen on esitettävä selvitys suoritetusta varusmies- tai siviilipalveluksesta. Jos palvelusta ei ole suoritettu, asevelvollisen on esitettävä määräys aloittaa palvelus taikka päätös palveluksesta vapauttamisesta, palvelusajankohdan siirrosta tai palveluksen keskeyttämisestä syineen. Hankkimislupa pistoolia, pienoispistoolia, revolveria tai pienoisrevolveria taikka niiden osaa varten voidaan antaa vain 20 vuotta täyttäneelle henkilölle. Hankkimislupa ampumaurheilussa ja -harrastuksessa käytettävää 6 §:n 2 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta varten voidaan antaa luonnolliselle henkilölle vain, jos tämä esittää yhdistyslain (503/1989) 4 §:ssä tarkoitettun luvan saaneen (poist.) yhdistyksen ampuma-asekouluttajan antaman todistuksen harrastuksestaan, jonka on oltava jatkunut aktiivisesti vähintään kaksi vuotta. Aktiivisen harras-*

*tuksen jatkumista koskevaan kahden vuoden ajanjaksoon lasketaan puolet aseellisessa palveluksessa asevelvollisena suoritetusta palvelusta tai puolet naisten vapaaehtoisessa asepalveluksessa suoritetusta palvelusta. Hankkimislupa ampumaurheilussa ja -harrastuksessa käytettävään tämän lain 6 §:n 2 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettuun ampuma-aseeseen voidaan myöntää myös, jos henkilö esittää luotettavan selvityksen harrastuksestaan ja työnantajanaan toimivan valtion viranomaisen todistuksen siitä, että hän virkaansa kuuluvissa tehtävissä kantaa 6 §:n 2 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta.*

(2 mom. kuten HE)

Lupa museossa tai kokoelmassa pitämiseen voidaan antaa vain asekeräilijälle, jolla on *Polisihallituksen* hyväksyntä ampuma-aseiden tai aseiden osien keräilyyn ja jonka ampuma-aseiden ja aseiden osien säilytystilat säilytystilojen sijaintipaikan poliisilaitos on hyväksynyt. Lupa 43 §:n 1 momentin 8 kohdan perusteella voidaan antaa, kun huollettava henkilö on jättänyt rinnakkaislupaa koskevan lupahakemuksensa ja lupaviranomainen on tutkinut, että rinnakkaislupan antamiseen on 54 §:ssä säädetty edellytykset.

(4 mom. kuten HE)

45 b §  
(Kuten HE)

45 c §

*Soveltuvuustesti*

Hankkimislupaa koskevan hakemuksen käsittelyn edellytyksenä on, että luvanhakija suorittaa lupaviranomaisen järjestämän hänen henkilökohtaista sopivuuttaan ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon selvittävän soveltuvuustestin. Testin tulosta ei voida yksinään käyttää kielteisen lupapäätöksen perusteena. Testin tulosta saadaan käyttää vain luvanhakijan henkilökohtaista sopivuutta koskevassa arvioinnissa.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

## 45 d §

*Ampuma-asekouluttajaksi hyväksyminen*

Ampuma-asekouluttajaksi voidaan hyväksyä se, joka:

(1—3 kohta kuten HE)

4) on hyväksytysti suorittanut *Poliisihallituksen* määrittämät vaatimukset täyttävän, poliisin järjestämän koulutuksen (*ampuma-asekouluttajakoulutus*), joka sisältää ainakin ampuma-aseita koskevaan lainsäädäntöön, niiden turvalliseen käsittelyyn ja säilyttämiseen, ampuma-asekouluttajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä kouluttajana toimimiseen liittyvät opetusaiheet.

(2 mom. kuten HE)

Ampuma-asekouluttajaksi hyväksyy yhdistyksen tekemästä hakemuksesta *ampuma-asekouluttajaksi haettavan henkilön kotikunnan poliisilaitoksen poliisipäällikkö tai tehtävään määrätty muu päällystöön kuuluva poliisimies*, joka myös muuttaa hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia. *Poliisipäällikkö tai tehtävään määrätty muu päällystöön kuuluva poliisimies* voi hakemuksesta hyväksyä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuksi koulutukseksi myös muun vastaat edellytykset täyttävän koulutuksen.

(4 mom. *poist.*)

46, 50, 53 ja 53 a §  
(Kuten HE)

## 54 §

*Rinnakkaislupa*

Lupa voidaan antaa 45 ja 45 c §:ssä säädettyin edellytyksin noudattaen soveltuvien osin, mitä 42 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 43 ja 44 §:ssä säädetään. Huoltajien suostumuksella lupa haulikkoon, kivääriin, pienoiskivääriin tai yhdistelmäaseeseen voidaan kuitenkin antaa metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista taikka ampumaurheilua ja -harrastusta varten myös 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka muuten täyttää luvan saajaa koskevat edellytykset. *Rinnakkaislupa* voidaan eri-

tyisen painavasta syystä antaa ampumaurheilua ja -harrastusta varten 18 vuotta vaan ei 20 vuotta täyttäneelle henkilölle 6 §:n 2 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettuun ampuma-aseeseen.

55 ja 66 §  
(Kuten HE)

## 67 §

*Lupien peruuttaminen*

Ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttava lupa on peruutettava, jos:

2) *huoltajat peruuttavat ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon oikeuttavan luvan antamista koskevan suostumuksen; (uusi 1 mom. 2 kohta)*

Ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten hankkimiseen tai hallussapitoon oikeuttava lupa voidaan peruuttaa, jos:

(4 kohta *poist.*)

5) luvanhaltija on muuten kuin tilapäisesti lopettanut ampuma-aseen kantamisen, luonnollinen henkilö luvanhaltijana ei ole 53 a §:ssä tarkoitettulla tavalla osoittanut käyttävänsä 6 §:n 2 momentin 4—7 kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta 43 §:n 1 momentin 1, 2 tai 4 kohdassa mainittuun hyväksyttävään käyttötarkoitukseen tai ampuma-aseen hallussapito ei enää ole työn vuoksi välttämätöntä; taikka

## 67 b §

*Ampuma-asekouluttajalle annetun hyväksynnän raukeaminen ja peruuttaminen*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Ampuma-asekouluttajalle annettu hyväksyntä voidaan peruuttaa 67 §:n 2 momentin 1—4

kohdassa tarkoitetuin perustein. Hyväksyntä voidaan peruuttaa myös, jos ampuma-asekouluttaja olennaisesti rikkoo hyväksymispäätökseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia taikka jos hän ei enää ole yhdistyslain 4 §:ssä tarkoitetun yhdistyksen jäsen tai sen palveluksessa. *Poliisilaitoksen* on ilmoitettava ampuma-asekouluttajaksi hyväksynnän peruuttamisesta (*poist.*) kouluttajaksi hyväksyntää hakeneelle yhdistykselle.

69 §

*Varoitus*

(1 mom. kuten HE)

*Poliisilaitoksen* on ilmoitettava ampuma-asekouluttajalle annetusta varoituksesta (*poist.*) kouluttajaksi hyväksyntää hakeneelle yhdistykselle.

89 ja 103 §  
(Kuten HE)

106 b §  
(*Poist.*)

110 a §  
(Kuten HE)

110 b §

*Merkintöjen tekeminen*

(1 mom. kuten HE)

Asealan elinkeinonharjoittajan, joka tuo tai siirtää pysyvästi Suomeen ampuma-aseen, jossa ei ole valmistusmerkintää, on ennen asean kaupan laskemista tai luovuttamista tehtävä siihen täydennysmerkintä. Muun kuin asealan elinkeinonharjoittajan on toimitettava tällainen ampuma-ase ennen hallussapitoon oikeuttavan luvan hakemista *Poliisihallitukselle* täydennysmerkinnän tekemistä varten.

Asealan elinkeinonharjoittajan, joka tuo Suomeen pysyvästi ampuma-aseen, on ennen asean kaupan laskemista tai luovuttamista tehtävä

aseeseen tuontimerkintä. Muun kuin asealan elinkeinonharjoittajan on ennen hallussapitoon oikeuttavan luvan hakemista toimitettava pysyvästi Suomeen tuotu ampuma-ase *Poliisihallitukselle* tuontimerkinnän tekemistä varten.

(4 mom. kuten HE)

*Poliisihallitus* voi antaa luvan poiketa velvollisuudesta tehdä merkintä, jos merkintä alentaisi keräilyllisesti arvokkaan ampuma-aseen arvoa.

110 c §

*Merkintöjen poistaminen tai muuttaminen*

Ampuma-aseen sarja- tai tunnistenumeroa sekä valmistus-, täydennys-, tuonti- ja pakkausmerkintää ei saa poistaa eikä muuttaa ilman *Poliisihallituksen* merkinnän selventämiseksi tai parantamiseksi antamaa lupaa.

112 b §  
(Kuten HE)

114 §

*Ilmoitusvelvollisuus ja ilmoitusoikeus ampuma-aseen hallussapitoon sopimattomasta henkilöstä*

Lääkärillä on velvollisuus ja muulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on (*poist.*) oikeus salassapitosäännösten estämättä tehdä poliisille ilmoitus henkilöstä, jonka hän potilastietojen ja henkilön tapaamisen perusteella katsoo perustellusta syystä olevan terveydentilansa tai käyttäytymisensä perusteella sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta, aseosaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. *Ilmoituksen tulee sisältää sopimattomuutta koskeva kannanotto perusteluineen.*

(2 ja 3 mom. kuten HE)

119 §  
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)

## 2.

### Laki

#### rikoslain 41 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 41 luvun 1 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 531/2007, sekä  
*lisätään* 41 luvun 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 531/2007, uusi 7 ja 8 kohta seuraavasti:

|                                                                                           |                                                                                                                              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 41 luku                                                                                   | nys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän taikka toimittaa ampuma-ase <i>Poliisihallitukselle</i> merkinnän tekemistä varten taikka |
| <b>Aserikoksista</b>                                                                      | (8 kohta kuten HE)                                                                                                           |
| 1 §                                                                                       | on tuomittava <i>ampuma-aserikoksesta</i> sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.                                 |
| <i>Ampuma-aserikos</i>                                                                    | — — — — —                                                                                                                    |
| Joka ampuma-aselain (1/1998) vastaisesti                                                  | — — — — —                                                                                                                    |
| (5 ja 6 kohta kuten HE)                                                                   |                                                                                                                              |
| 7) laiminlyö ampuma-aselain 110 b §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä valmistus-, täyden- | Voimaantulosäännös<br>(Kuten HE)                                                                                             |

## 3.

### Laki

#### poliisilain 35 ja 36 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun poliisilain (493/1995) 35 § ja 36 §:n 3 momentti seuraavasti:

|                                       |                                                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 35 §                                  | Poliisilla on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä saada ampuma-aselain mukaisen luvan hakijan ja haltijan sekä hyväksynnän saajaksi haettavan ja hyväksynnän saaneen henkilön henkilökohtaisen sopivuuden arviointia var- |
| <i>Tietojen saanti viranomaiselta</i> |                                                                                                                                                                                                                                  |
| (1 ja 2 mom. kuten HE)                |                                                                                                                                                                                                                                  |

ten välttämättömiä tietoja asevelvollisen palveluksesta ja palveluskelpoisuudesta sekä henkilön päihteiden käyttöön ja väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyvistä seikoista. Poliisilla on lisäksi oikeus saada salassapitovelvollisuuden estämättä luvan haltijaa tai hyväksynnän saanutta henkilöä koskevia sellaisia terveystietoja, jotka ovat välttämättömiä 5 momentissa tarkoitettu-

*jen edellytysten tai ehtojen täyttymisen arvioimiseksi.*

(4 ja 5 mom. kuten HE)

36 §  
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)

#### 4.

### Laki

#### asevelvollisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
lisätään 28 päivänä joulukuuta 2007 annettuun asevelvollisuuslakiin (1438/2007) uusi 97 a § seuraavasti:

#### 97 a §

*Tietojen luovuttaminen ampuma-aselain mukaisen luvan hakijoista ja haltijoista sekä hyväksynnän saajaksi haettavasta ja hyväksynnän saaneesta*

(1 mom. kuten HE)

Sotilasviranomaisen saa antaa asevelvollisrekisteristä poliisille asevelvollisen käyttäytymistä koskevan tiedon myös oma-aloitteisesti, jos sotilasviranomaisella on perusteltua syytä katsoa asevelvollisen olevan käyttäytymisensä pe-

*rusteella sopimaton pitämään hallussa ampumasetta, aseensa osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Ilmoituksen tulee sisältää sopimattomuutta koskeva kannanotto perustelluineen. Poliisin on hävitettävä sotilasviranomaisen oma-aloitteisesti luovuttama tieto välittömästi, jos tietoa ei käytetä ampuma-aselaissa tarkoitettun luvan tai hyväksynnän peruuttamista koskevaan harkintaan.*

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)

#### Valiokunnan lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää hallituksen edistävän käytettävissä olevilla eri keinoilla riittävän kattavan ampumarataverkoston toteuttamista.

2. Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että ampuma-aserekisterin uudistaminen toteutetaan kiireellisenä, niin nopeasti kuin se on teknisesti käytännössä mahdollista suorittaa ja että uudistamistyöhön varataan sen edellyttämä riittävä rahoitus.



Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

|      |                                     |                                   |
|------|-------------------------------------|-----------------------------------|
| pj.  | Antti Rantakangas /kesk             | Timo V. Korhonen /kesk (osittain) |
| vpj. | Tapani Mäkinen /kok                 | Outi Mäkelä /kok                  |
| jäs. | Marko Asell /sd                     | Petri Pihlajaniemi /kok           |
|      | Maarit Feldt-Ranta /sd (osittain)   | Raimo Piirainen /sd               |
|      | Juha Hakola /kok                    | Lenita Toivakka /kok (osittain)   |
|      | Heli Järvinen /vihr                 | Unto Valpas /vas                  |
|      | Pietari Jääskeläinen /ps (osittain) | vjäs. Lasse Hautala /kesk         |
|      | Oiva Kaltiokumpu /kesk              | Markku Pakkanen /kesk (osittain)  |
|      | Elsi Katainen /kesk                 | Veijo Puhjo /vas.                 |

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.

## VASTALAUSE

*Perustelut**Hallituksen esityksen hylkäämisen perustelut*

Hallituksen esitys HE 106/2009 vp on hylättävä kokonaisuudessaan, ellei hallitus vedä esitystään pois eduskuntakäsittelystä. Eduskunnan ja hallintovaliokunnan tehtävä ei ole ollut kirjoittaa uudelleen hallituksen esitystä tai sen olennaisia puutteita. Hallintovaliokunta voi tehdä yleensä vähäisiä, usein perustuslakivaliokunnan edellyttämiä ja muita luonteeltaan teknisiä muutoksia — ei ryhtyä kirjoittamaan uudensisältöisiä esityksiä.

Esille tulleita puutteita ja virheitä on esityksessä kymmenittäin. Osaa niistä käsitellään yksityiskohtien arvioinnissa, osa on sellaisia, joita ei voida valiokuntakäsittelyssä käytännössä korjata. Hallituksen esityksellä on esitetty muutoksia ampuma-aselakiin tekemättä hallituksen esityksen laatimista koskevien ohjeiden vaatimia selvityksiä ja vaikuttavuustutkimuksia. Näin on kokonaisuudessaan lupamenettelyyn ja erilaisen lupien ehtoihin tehtyjen muutosten osalta.

Hallituksen esityksessä ei ole eikä eduskunta voi käytännössä enää selvittää kaikkia niitä vaatimuksia, jotka tulevat asedirektiivin 2008 muuttamisen vaatimuksista. Ne on pantava kansallisesti täytäntöön sellaisinaan: täsmällisesti ja sanataarkasti, sillä muun muassa asedirektiivin luvan peruuttamista koskeva sääntely on täysin pakottavaa ja sitovaa. Tätä asiaa ei ole käsitelty lainkaan hallituksen esityksessä, eikä sitä voitu kattavasti selvittää eduskuntakäsittelyssä. Tämä velvoittaa myös selvityksen tekemiseen, vaikka implementoinnille on aikaa vuoden 2012 loppuun, sillä direktiivin antamisen jälkeen ei voida muuttaa kansallista lakia niin, että se voisi olla ristiriidassa direktiivin vaatimusten kanssa.

Direktiivissä mainitaan yhtenä aseluvan perusteena se, että henkilö ei oletettavasti aiheuta vaaraa itselleen tai yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Periaatetta ei ole kirjattu esitykseen luvan myöntämisedellytyksenä direktiivin

edellyttämällä tavalla. Tässä sääntelyssä ei ole mitään tulkinnallisuutta tai epäselvyyttä sinänsä. Kansallisen menettelyn virheellisyys johtaa valvontakanteluun Suomea vastaan.

Muutenkin asedirektiiviä on sovellettu ampuma-aselaissa valikoivasti eli esimerkiksi ei tehdä vaadittua eroa tai jaottelua lyhyiden ja pitkien aseiden välillä. Tämä ei ole kansallisessa harkinnassa. Asedirektiivin mukaisesti hallituksen esityksessä ei ole tehty eroa aseiden olennaisen osien ja muiden osien välillä, vaikka tämä vaikuttaa suoraan luvanvaraisuuteen.

Kansallisia aselupakäytäntöjä ei ole ampumatapausten tai yleensä lupakäytäntöjen perusteella lainkaan selvitetty vastoin hallituksen asetuksen laatimisohteja. Tämä on ollut poikkeuksellisen tärkeää jo sen vuoksi, että poliisin hallinnosta annetun tehtäväsäännöksen nojalla annetut soveltamis- eli yhtenäistämisohteet ovat olleet vuodesta 2007 lukien eri aselupien perusteena. Siten hallituksen esitys esittää aselupakäytäntöihin suuria periaatteellisia ja muita muutoksia, joita koskevaa hallintokäytäntöä ei tunneta tai ole selvitetty lainkaan.

Kehnoa lainvalmistelua on kiistatta myös se, että hallituksen esitykseen ei ole liitetty lainkaan lain nojalla annettavaan ampuma-asetukseen tehtäviä muutoksia missään muodossa. Tämän seurauksena on muutoin saatu selvitystä, että esimerkiksi aselupien edellyttämien lääkärintarkastusten kohde ja sisältö määritetään vasta asetuksella, vaikka se vakiintuneen perusoikeustulkinnan mukaan on tehtävä lailla ja täsmällisesti ja selvästi.

Edellä mainitut seikat ovat luonteeltaan sellaisia, ettei niitä voida edes tyydyttävästi korjata eduskuntakäsittelyssä. Kyse on siten myös lainsäädäntömenettelyn asiallisuudesta ja mallivaihtokutuksesta asiassa, joka koskee yli 1,5 miljoonaa Suomen kansalaista suoraan tai välillisesti.

Hallintovaliokunta on jättänyt käsittelemättä useita perustuslain ja aselupakäytännön edellyttämiä asioita mietintötekstissään; niitä ei maini-

ta yleisperusteluissa eikä muutoin. Näiden seikkojen vuoksi koko hallituksen esitystä ei pidä hyväksyä, sillä ne eivät ole korjattavissa. Vähintäänkin esitys on näistä syistä jätettävä pöydälle täysin puuttuvien selvitysten tekemiseksi.

Tällaisia seikkoja ovat ampuma-aselain säännös, jonka perusteella voitaisiin antaa Suomen perustuslain 80 §:ssä tarkoitettu lain soveltamisohje. Käytännössä sovellettu yhtenäistämisohje ei nojaa perustuslain vaatimaan sääntelyperustaan. Se on monissa kohdissa ristiriidassa hallintolaissa säänneltyjen hallinnon yleisperiaatteiden kanssa.

Eduskuntakäsittelyssä on sivuutettu useita perusoikeuksia, jotka antavat suojaa käsiteltävän lain säätämiseksi: tällaisia ovat muun ohessa metsästysoikeuden omaisuudensuoja ja oikeus valita harrastuksensa henkilökohtaisen vapauden ja valinnanvapauden perustalta.

Eduskunnan aseman, sen käyttämän lainsäädäntövallan ja kansanedustajan perustehtävän, lainsäätäjän tehtävän, kannalta on erittäin huolestuttavaa, että hallituksen esityksellä ja sen yhteydessä esittämättä jätetyllä asetusluonnoksella tosiasiallisesti siirretään suuri osa aselupien käytännön sisällön määrittämisestä asetustasolle. Tämä koskee lupaehtoja, soveltuvuustestien ja sen tarkoitusta ja muita kysymyksiä, joita hallintovaliokunta on vain käsitellyt saamansa selvityksen perusteella. Muilla ei ole edes ollut mahdollisuutta tulla kuulluiksi näistä seikoista, vaikka kyse on kokonaisuudessaan olennaisesta asiasta perusoikeusvaatimusten mukaisesti. Sen mukaan mitään olennaista kansalaista koskevaa asiaa ei voida säännellä asetuksella; asetuksella voidaan säätää vain teknisistä ja vähäisistä asioista vakiintuneen perusoikeustulkinnan mukaan.

Tästäkin syystä hallituksen esitystä ei voi hyväksyä siinä olevien olennaisten, koko esitykseen ja sen olennaisiin kohtiin liittyvien puutteiden vuoksi.

#### *Eräitä perustietoja on tarpeen oikaista*

Hallituksen esityksessä ja siitä valmistuneessa hallintovaliokunnan mietinnössä on esitetty tosiasioiden vastaisia perustietoja aseiden merkityk-

sestä, asetiheydestä, aseiden osuudesta henkikirjoihin ja aseiden käytön muista vaikutuksista. Niistä keskeisimpiä korjataan tässä yhteydessä. Eräitä tietoja tulee esille myös yksityiskohtaisessa hallituksen esityksen arvioinnissa.

Hallintovaliokunnan laatima mietintö on keskeisimpiä lain tulkintaa käytännössä ohjaavia oikeuslähteitä. Sen vuoksi on perusteltua edellyttää, että hallintovaliokunta on pitäytynyt tosiseikoissa, selvittänyt ne lain säätäjänä laajasti ja analyttisesti, tehnyt vain tosiseikkojen ja selvitysten perusteella ratkaisunsa ja näin ollen toiminut avoimessa demokratiassa, oikeusvaltiossa lainsäätäjältä odotettavalla tavalla.

Näin ei ole kuitenkaan tapahtunut. Eräiden hallituksen esityksen perusteleminen luotujen tosiseikkojen kautta osoitetaan, ettei eduskunnan päätös perustu oikeille, todetuille ja kiistatommille tosiseikoille. Hallituksen esitystä on perusteltu virheellisen kuvan antavilla tosiseikoilla, niiden tarkoituksellisella yksipuolisella kuvauksella ja eräillä muilla valinnoilla, jotka eivät kestä kansalaisen kriittistä tarkastelua.

Vielä voidaan huomauttaa, että hallintovaliokunta on kuullut suuren määrän tahoja. Useiden tahojen kuulemiselle ei näytä olleen perusteita. Jos kyse on ollut etujärjestöstä, tämän rooli ei avaudu järjestön nimen perusteella. Jos kyse on ollut asiantuntijuudesta, asia ei avaudu senkään vertaa. Kyse näyttää olleen valittujen tavoitteiden täyttymisestä vain laajalla joukolla eri tahoja, niiden sidoksista ja todellisesta tietämyksestä välittämättä. Mielenkiintoiseksi asian tekee se, ettei valmistelussa järjestöjen ja asiantuntijoiden kuulemiselle ole ollut mainittavaa sijaa. Asiantuntijuutta voidaan arvioida vain sen kannalta, miten nämä tuntevat käytännöt ja miten nämä tuntevat asiaan liittyvän ja sovellettavan lainsäädännön. Vain osalla on ollut lainsäädännön tuntemusta, joka tässä yhteydessä nousee ylitse muiden aspektien eikä vähiten johtuen hallituksen esityksen poikkeuksellisen aliarvoisesta valmistelusta, joka on hyväksytty hallituspuolueiden ryhmäkurilla ja olennaisten asioiden ohituksilla. Legitimiteettiä tämä ei ole synnyttänyt lainsäädäntötyölle.

Seuraavassa käsitellään eräitä tällaisia tosi-seikkoja numeroiden valossa. Yksityiskohtaisissa muutosesityksissä käsitellään edelleen samoja tilanteita yksittäisten asioiden käsittelyn kanalta.

Hallituksen esitys on rakennettu eräille oletuksille ja väittämille, jotka hallintovaliokunta on hyväksynyt ilman analyysiä ja asian perusteellista selvittämistä. Tällaisia mainitaan seuraavassa ensin.

Eräs keskeinen on käsitys, ettei kenelläkään ole mitään oikeutta aseiden luvanvaraiseen hallussapitoon ja hankintaan. Tätä on perusteltu suoraan sillä, että ampuma-aselaissa on määrätty nämä seikat luvanvaraisiksi. Väite on väärä ja kestämaton. Itse asiassa eduskunnassa valiokuntien käsittely on jo lausuntojen ja mietinnön kautta osoittanut, että jokaisen oikeus saada lupa aseiden hankintaan ja hallussapitoon perustuu perusoikeuksiin ja lainsäädäntöön. Se on suoranaisesti kysymys siitä, mitä perusoikeuksia tällöin käsitellään tai halutaan käsitellä. Eduskuntakäsittely on osoittanut poikkeuksellisesti tarkoituksellisia perusoikeuksien sivuutuksia tässä suhteessa, kun niitä ei ole haluttu käsitellä. Tältä osin lopullinen vastaus saadaan vasta poliittisen vastuun toteutumisen kautta ensi vuonna.

Hallituksen esityksellä on pyritty torjumaan kouluampumisia ja luvattomia aseita sekä edistämään aseturvallisuutta. Tätä oletusta ja väittämää voidaan tarkastella seuraavaksi sen oikeellisuuden tai tarkoituksellisuuden selvittämiseksi.

Hallintovaliokunnan mietinnön mukaan viranomaisyhteyksien parantaminen edistää aseturvallisuutta. Mietinnöstä ei selviä se, miten aseturvallisuus ymmärretään. Aseturvallisuus on ennen kaikkea aseluvan haltijoiden intressi. On voitava olettaa, että he käyttävät ja voivat käyttää aseitaan suunnitelmallisesti. Siihen ei voida lukea sinänsä vaikkapa luvattomien aseiden vastustamista. Sen osalta hallituksen esityksen muutosesitykset eivät juuri edes koske luvattomia aseita. Vain deaktivoinnissa näin väitetään olevan asianlaidan, vaikka samalla olisi paljon järkevämpää pitää tällaiset aseet kansallisessa rekisterissä lupia antamalla kuin johtamalla ne

tosiasiassa rajojen taakse, mistä ne tulevat uudelleen aktivoituina pimeille markkinoille.

Luvattomien aseiden torjuntaa ei edistä se, että laillisesti toimivien aseluvan haltijoiden ja asekeräilijöiden toimintaa vaikeutetaan. Kyse ei ole rikollisuuden vastustamisesta vaan pikemminkin perusoikeuksista irrallaan toimivasta metsästyksen ja ampumaharrastuksen vastustamisesta.

On oletettu virheellisesti, että voidaan edistää aseturvallisuutta tai eliminoida kouluampumisia keskittämällä valtaa lupaviranomaisille ja asetustasolle. Jo tiedetään, että kouluampumiset olisi voitu estää tulkitsemalla ampuma-aselakia oikein ja oikein ajoitettuna. Hallituksen esityksen muutoksilla ei asiaan voida vaikuttaa, vaikka jotkut niin uskovatkin. Se on kuitenkin vain uskon asia, kun asiaa ei ole haluttu tutkia. Vaikuttavuusanalyysien puuttuminen vahvistaa huonostikin perustellut kannat hyväksyttäviksi päätöksentekijöille.

Eduskunta-asiakirjoissa ei ole tehty rehellisesti analyysiä siitä, miten kumpikin tunnettu kouluampuminen olisi voitu estää asiaan liittyvin viranomaistoimin. Samalla ei ole selvitetty kansainvälisesti merkittävintä aseiden käytön ongelmaa eli mielialalääkkeiden vaikutusta asiaan; suhteessa tähän pohdiskelu lääkärin ilmoitusvelvollisuudesta on vain asiaa koskeva viranomaistoimi, jos se onnistuu. Sosiaali- ja terveys- sekä päihdeongelmat on jätetty huomiotta. Yhtä vähän eduskunnassa on saanut keskustella tosiseikoista, jotka koskevat etnisen alkuperän tai ryhmän perinteitä aseiden käytössä. Usein nämä aseet ovat luvattomia.

On myös tarpeen käsitellä eräitä muita hallintovaliokunnan mietinnön ja hallituksen esityksen perusteluväittämiä. Yksi sellainen on väite, että aseiden vähentäminen vähentää väkivaltaa tai rikollisuutta.

Väitteeseen voidaan vastata kahdella vastaväittämällä. Asetiheyden ja henkirikosten välillä ei ole tutkimuksellista tai tieteellistä korrelaatiota. Yhtään tämän kumoavaa tutkimusta ei ole saatavilla. Lisäksi voidaan väittää perustellusti, että asetiheys ei vaikuta tai määritä yhteiskunnan väkivaltaisuutta tai henkirikosten määrää.

Hallituksen esitys ei vaikuta mitenkään yhteiskunnassa väkivallan määrään yksinkertaisesti jo siitä syystä, ettei siinä puututa väkivallan syihin saatikka seurauksiin. Tietävästi kukaan ei ole sellaista rohjennut kirjallisesti edes esittää.

Itsemurhatilastojen esittely hallintovaliokunnan mietinnössä on asia, joka ei liity lainkaan hallituksen esitykseen. Sen tarkoitus on muualla. Itsemurha on neljänneksi yleisin suomalaisen kuolinsyy (osuus alle tai noin 9 %). Itsemurhien määrä on tilastollisesti pitemmän ajan kuluessa laskenut 100 000 asukasta kohti; vuonna 2008 tehtiin hieman yli 1 000 ja vuonna 2006 hieman yli 850 itsemurhaa. Yleisimmät syyt ovat alkoholi ja sairaudet. Aseilla ei ole vaikutusta itsemurhien syihin, joten sen suhteen on kysymys vain satunnaisista tekijöistä ja tekovälineen satunnaisesta saatavuudesta tai hallinnasta.

Väärää tietoa ovat alusta loppuun väitteet, että luvattomat aseet ovat kotoperäisiä ja että ne on saatu pääasiassa murtojen yhteydessä. Tämän tiedon virheellisyyden olisi voinut varmistaa suoraan asetekniikkayksiköltä oikeiden tilastojen avulla.

Suomen aserekisterissä oli vuoden 2009 alussa vajaat 1,6 miljoonaa asetta. Aseluvan haltijoiden määrä Suomessa on noin 650 000. Suomalaisista noin 12 %:lla on aselupa. Kansainvälisen (sveitsiläisen, 2007) tuoreen tutkimuksen mukaan suomalaisilla on 32 asetta sataa suomalaista kohti. Tämä arvio sisältää myös luvattomat aseet. Hallituksen arvio 30 asetta sataa asukasta kohti on esitetty hallituksen esityksessä. Tämä asetiheysarvio on tavanomainen. Viime vuosina aserekisterissä olevien aseiden määrä ei ole sanottavasti muuttunut. Vastaava määrä aseita on Ranskassa, Kreikassa, Kanadassa, Ruotsissa, Itävallassa ja Saksassa. Suomi ei ole maailman neljäs asetiheystilastossa, vaikka hallituksen esityksen kirjoittajat näin väittävät.

Norjassa, Ranskassa ja Sveitsissä tehdään noin kolme kertaa vähemmän henkirikoksia kuin Suomessa, vaikka aseita on suunnilleen saman verran. Aselain muutoksien perusteluissa on käytetty ahkerasti mielikuvia, jotka eivät ole tosia.

Mikä on sitten tuore tieto (2009) aseiden osuudesta henkirikoksissa Suomessa? Vuosittain luvallisilla käsiaseilla tehdyissä henkirikoksissa kuolee keskimäärin 1,9 henkeä, laillisilla pitkillä ampuma-aseilla keskimäärin 4,9 henkilöä ja luvattomilla ampuma-aseilla 10,9 henkilöä. Kaikista henkirikoksista tehtiin vuonna 2009 94 % muilla välineillä, myös luvattomilla aseilla. Suomessa surmataan vuosittain noin 140 henkeä. Kolme neljästä tekijästä on alkoholin ongelmakäyttäjiä, myös uhreista. Yli sata henkirikosta tehdään kotona tai vastaavissa oloissa. Kahdella kolmesta tekijästä on väkivaltatausta. Kaksi kolmesta on työelämän ulkopuolella mutta työssä.

Henkirikos tehdään selvästi yleisimmin teräaseella. Toiseksi yleisin tekotapa on pahoinpitely tai kuristaminen ilman välineitä. Asetta käyttäen henkirikoksista tehdään 16 %, mikä on todettu hallintovaliokunnan mietinnössä. Pääosa eli enemmistö käytetyistä aseista on luvattomia.

Aselakiesitys ei kohtaa mielenterveysongelmaisia, eikä sillä estetä koulusurmien tapaisia väkivallantekoja, kuten annetaan ymmärtää. Sen voidaan päin vastoin nähdä lisäävän aseturvattomuutta, esimerkkinä henkilöiden kahden vuoden harjoittelu ampumaradoilla ilman, että seuroilla on mitään tietoa heidän taustoistaan (ns. liivimiehiä, itsemurhaa suunnittelevat). Tänä päivänä harrastajat ovat voineet luottaa siihen, että lupaviranomainen on tutkinut harrastajan taustan ennen luvan myöntämistä.

#### *Perusoikeuksien loukkaukset ja perusoikeuksien suojan tarpeet*

Hallituksen esitystä ei tule hyväksyä siinä olevien perusoikeuspuutteiden vuoksi. Perusoikeuksien analysointi puuttuu lähestulkoon kokonaan, se on jätetty parin kolmen ohuen maininnan varaan. Nekään eivät koske lupakäytäntöjen ydintä. Esityksessä ei ole pohdittu perusoikeuksien kannalta, millainen oikeus kansalaisella on saada ampuma-aseen hallussapitolupa. Tämä vaikuttaa keskeisesti lupakäytäntöjen sääntelyyn.

*Metsästys* oikeus

Hallituksen esityksen perustelut sekä perustuslakivaliokunta vaikenivat siitä, että metsästys oikeus irrotetaan maanomistuksesta. Aselupa ei ole sellaisenaan perusoikeus, mutta sillä on liittymiä perustuslailla suojattuihin oikeuksiin, selvimmin metsästys oikeuteen, mutta myös oikeuteen harrastaa, mikä myös on perusoikeus. Maanomistajan maalla saa metsästää vain alueen omistaja. Metsästää voidaan tosiasiaassa vain ampuma-aseella. Aselupa metsästysperusteella on myönnetty, kun henkilö on esittänyt todistuksen metsästäjätutkimuksen suorittamisesta ja luvan yleiset edellytykset ovat täyttyneet; nyt tämä yhteys halutaan selvin sanoin irrottaa louku- ja luolapyynnissä (pistooliluvat) sekä rivien välis- tä luettuna myös muun metsästyksen kohdalla.

Esityksen mukaan maanomistajilta voidaan viedä oikeus metsästää omilla maillaan, jos he eivät pysty todistamaan metsästysharrastustaan. Samoin maanomistajalta voidaan viedä oikeus metsästää omilla maillaan, jos lupaviranomaisen ei vain jostain syystä halua myöntää hänelle aselupaa lyhyeen tai pitkään aseeseen; esityksen mukaan lupaviranomaisen ei tarvitse myöntää kenellekään yhtään lupaa, sillä "kenelläkään ei ole subjektiivista oikeutta hankkia tai hallussa pitää ampuma-asetta."

Esitys lounkkaa tältä osin selvästi yksityisomistusta. Metsästy on osa maaomaisuuden hyödyntämistä, kuten puiden hakkaaminen tai viljely, ja omistajalla on vapaa valta hyödyntää omaisuuttaan haluamallaan tavalla aseluvun, joita sinänsä voidaan säännellä lailla. Kavennus vaikuttaa luonnollisesti myös kiinteistöjen arvonmuodostukseen, sillä saaliseläimet ovat osa maa-alueiden hyödyntämistä. Esityksellä kavennetaan maanomistajan oikeutta hyödyntää maa-alueitaan. Samalla puututaan laajalti ja syvästi satojentuhansien ihmisten iäkaikaiseen metsästysoikeuteen osana elanto-oikeutta ja elämäntapaa; tälle ei ole esitetty perusoikeuksien vaatimaa arviota tai selvitystä.

Maanomistajien lisäksi kavennetaan Pohjois-Suomen asukkaiden metsästysoikeutta, joka perustuu erityisiin perusteisiin. Koko asiaa ei ole

arvioitu hallituksen esityksessä tai valiokuntakäsittelyssä.

*Ase-elinkeino-oikeus*

Myös ase-elinkeino-oikeus on turvattu laissa hyväksyttävällä tavalla perusoikeutena. Se vaikuttaa yhdessä omaisuudensuojan kanssa. Elinkeino-oikeuden yhteydessä nämä näkökulmat on si-  
vuutettu. Ase-elinkeino-oikeutta koskee myös perustelematon säännös, jolla rajoitettiin täysi-  
valtaisten 18 vuotta täyttäneiden ase-  
käsitte-  
oikeutta käsiaseiden osalta.

*Ammuntaharrastus*

Ammuntaharrastus perustuu jokaisen henkilökohtaiseen vapauteen ja oikeuteen päättää valinnoistaan samalla tavalla kuin kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen. Hallituksen esityksessä tätä perustuslakivaliokunnan perusoikeusuudistuksen yhteydessä selkeästi ilmaisemaa periaatetta ei ole lainkaan käsitelty, edes perustuslakivaliokunnassa. Sellaiseen ei ole lakivarausta eikä muuta perustetta voimassa olevassa perustuslaissa. Tätä ei voida hyväksyä eikä paikata valiokuntakäsittelyssä.

Mediassa olevan tiedon mukaan joillekin perustuslakivaliokunnan jäsenille annettiin kolme minuuttia aikaa tutustua valmiiseen lausuntoon ja hyväksyä se. Tällaisissa olosuhteissa tehty perustuslakivaliokunnan lausunto ei täytä tehtäväänsä asiallisesti.

## *Laiton yhtenäistämisohje*

Aselupakäytäntöjen yhtenäistämisohje on osin sisällöltään lainvastainen, lisäksi se on annettu lainvastaisessa järjestyksessä. Yhtenäistämisohje pitää kumota, eikä sitä saa virkavastuun nojalla lainkaan enää soveltaa. Viranomaisohjeistuksessa on keskityttävä hakijan sopivuuteen pitää hallussaan ampuma-asetta sen sijaan, että tarkastellaan aseiden kokoa tai väljyyttä.

Kaiken lisäksi hallituksen esityksessä tai eduskuntakäsittelyssä ei ole puututtu niihin ilmeisiin perustuslain 80 §:n lainsäädäntövallan delegointia koskevan säännöksen vaatimuksiin, jotka ovat ehdottomia ja eduskunnan aseman kannalta aivan keskeisiä. Yhtenäistämisohje ei

perustu lainkaan aineelliseen lakiin eli ampumasevelakiin. Poliisin hallintoa koskevan lain nojalla ei voida antaa säännöksiä ampumasevelain soveltamisesta. Lisäksi vakiintuneen perusoikeustulkinnan vastaisesti yhtenäistämisohje on huomattavasti yksityiskohtaisempi kuin itse laki. Se on käytännössä syrjäyttänyt lain tulkinnassa. Yhtenäistämisohje sisältää ohjeita, jotka ylittävät ylipäänsä ohjeen sisällölle asetettavat vaatimukset. Se ei ole millään perusteella hyväksyttävissä, eikä sitä ole silti käsitelty hallituksen esityksessä.

Yhtenäistämisohjeen vaikutusta kuvanee se, että se on paikoin ohittanut lain kirjaimen harkintaa edellyttävien tulkintojen oikeuslähteenä: lupaviranomainen nojaa ensi sijassa siihen eikä lain tekstiin, kuten edellytys on.

#### *Selvittämättömiä asioita hallituksen esityksessä*

Samalla on perusteltua huomauttaa siitä, ettei hallituksen esityksessä ole lainkaan tutkimuksia tai selvityksiä, joilla olisi selvitetty laillisilla aseilla tehtyjen henkirikosten tai ampumasevelauksen välistä yhteyttä. Kansainvälisten tutkimusten mukaan tällaista korrelaatiota ei ole. Ei ole myöskään korrelaatiota aseiden määrän ja aseella tehtyjen henkirikosten määrän välillä. Hallituksen esityksen puoltajat ovat vedonneet pääasiassa tällaisiin vaistonvaraisiin tai näennäisiin perusteluihin. Myös lainvalmistelun tulee perustua tutkimukseen ja tosiseikkoihin. Hyvän lainvalmistelun kiinteä osa on valmistelussa tehty vaikuttavuusanalyysi, joka puuttuu käytännössä kokonaan hallituksen esityksestä.

Herää kysymys, mikä osuus mm. etnisellä perinteellä tai käytännöllä on ollut ampumasevelauksiin viime vuosina. Siitä on saatavilla tilastotietoa. Tätä koskeva selvitys on käynnistettävä sisäasiainministeriössä. Nämä tiedot ovat olennaisia sen selvittämiseksi, mitä keinoja voidaan käyttää aselupakäytäntöjen ohjaamisessa, ja sen välttämiseksi, ettei syyllistetä ketään perusteetomasti. Sellaisenaan nämä tiedot ovat tapauskohtaisia.

Hallituksen esityksessä ei arvioida lainkaan kansainvälisesti tunnettua tapaa selvittää psyy-

ken lääkkeiden ja ampumasevelauksen välistä yhteyttä. Myöskään ei ole selvitetty todellisen yhteisön turvallisuuden ja aseiden lupakäytäntöjen välisiä yhteyksiä, joita kansainvälisesti on tutkittu runsaasti Euroopassakin.

Erittäin vakavana hallituksen esityksen puutteena on pidettävä puuttuvia arvioita siitä, miten tunnetut kansalliset koulujen ampumasevelaukset olisi voitu välttää, jos poliisiviranomainen olisi toiminut oikein ja jos sinänsä kriittistä yhtenäistämisohjetta olisi sovellettu riittävän tarkasti aseluvan myöntämisvaiheessa. Näitä ongelmia ei voida korjata hallituksen esityksellä. Aselupakäytäntöä kiristämällä ei voida ehkäistä koulusurmien kaltaisia väkivallantekoja, tämän on myös poliisiviranomainen todennut.

Perustuslakivaliokunta hylkäsi muun muassa esityksessä olevan ampumasevelojen pakkojäsenyyden osana aseluvan saannin edellytystä. Se totesi esityksen loukkaavan yhdistymisvapautta. Maan hallitus oli rakentanut esitykseen harrastuksen mittaamisen ja kaksivuotisen harjoittelujakson, käytännössä koko aseluvan myöntämisen pakkojäsenyyden varaan. Perustuslakivaliokunnan kanta ei kuitenkaan vapauttanut aktiivisen harrastuksen todistuksen hankkimista juuri ampumasevelurulta. Ilman todistusta ei voi hankkia aselupaa. Järjestely on kestävä: kenelläkään ei ole velvollisuutta antaa todistusta eikä kenellekään ole säädetty oikeutta todistuksen saamiseen. Koko aktiivisuus on määrittelemättä lakiesityksessä. Pakkojäsenyys on lain avainkohtia, ja sen kaatuminen pakottaa muuttamaan esitystä rajusti. Mikä rooli on ampumasevelokouluttajilla, kun yhdistyksen pakkojäsenyys ei toteudu?

Yhtenäistämisohje ei nosta aseturvallisuuden tasoa. Hallituksen esitys ei kohtaa mielenterveysongelmia, eivätkä luparajoitteet perustu kouluampumisista saatuihin opetuksiin. Luvanhakijoiden testaus, jonka tarkoitus on karsia sopimattomat luvanhakijat, on liian ylimalkainen. Tunnetut kouluampumiset ja eräät muut viime vuosien ampumasevelaukset osoittavat, että ampujat ovat olleet psyyken lääkkeiden käyttäjiä. Valvonta ja lupaharkinta ovat epäonnistuneet kiistatta. Tätä ei ole lainkaan arvioitu hallituksen

esityksessä. Aselain muutoksella kuvattuja ongelmia ei voida poistaa. Pitäisi tarkentaa perustuslain mukaisesti annettua ohjeistusta.

Yhteenvetona on selvää, että ampuma-aseiden hallinnan tulee olla luvanvaraista toimintaa. Siinä on kuitenkin noudatettava perusoikeussäännöksiä.

Aktiivisen harrastuksen käsite on määritettävä lain tasolla, koska se on ehdoton edellytys käsiaseiluville. Luvan edellytykset ja peruuttamisperusteet on määriteltävä riittävän täsmällisesti ja selkeästi laissa, ei alemmantasoisilla säännöksillä. Riistanhoitoyhdistykset eivät pysty antamaan luotettavia todistuksia metsästysharrastuksesta.

#### *Yleisperustelut*

Mietinnön tekstissä on mainittu, ettei kenelläkään ole ehdotonta oikeutta ampuma-aseeseen sen vuoksi, että aseiden hankinta ja hallussapito vaativat luvan. Ajatusketju on virheellinen, eikä asia ole oikein ilmaistu.

Luvanvaraisuus voidaan säätää lailla. Sen sijaan jokaisen kansalaisen oikeus aselupaansa määräytyy asiaa sääntelevien perusoikeuksien kautta ja kulloinkin voimassa olevan ampuma-ase-lainsäädännön edellytysten mukaisesti, joten mietinnön kappale pitää korjata.

Mietintöä on muokattava minimidirektiivin osalta (sellaisesta ei ole yleisesti kyse asedirektiivissä). Sana minimidirektiivi ja sen jälkeinen sivulause on poistettava ja käytettävä vain termiä direktiivi sekä lisättävä seuraava virke kappaleen loppuun: Asedirektiivi velvoittaa jäsenvaltiot panemaan täytäntöön kaikki kansalaisia koskevat velvoitteet sanatarkasti ja täsmällisesti kansalliseen lakiin.

Puolustusvaliokunta esitti koko hallituksen esityksen palauttamista uuteen valmisteluun, ja maa- ja metsätalousvaliokunta esitti kritiikkiä lakia kohtaan laajalti, mutta nyt on esitetty hallintovaliokunnan mietinnössä vain joitakin katkelmia annetuista lausunnoista, mikä antaa virheellisen ja väärän kuvan asiasta. Koko kappale on poistettava.

Tehdään lisäys mietinnön yleisperustelujen yleistä-osion kursivoidun kappaleen ensimmäi-

sen lauseen jälkeen: "Tämä on ampuma-aseiden muutosesityksen tärkein lain tulkintaa ohjaava periaate."

Useissa eri kohdissa on sekaisin prosentteja, lukuja ja numerotietoja. Vanhat tilastot on otettava pois. Vuosittain luvallisilla käsiaseilla tehdyissä henkirikoksissa kuolee keskimäärin 1,9 henkeä, laillisilla pitkillä ampuma-aseilla keskimäärin 4,9 henkilöä ja luvattomilla ampuma-aseilla 10,9 henkilöä. Kaikista henkirikoksista tehtiin 94 % muilla välineillä, myös luvattomilla aseilla, vuonna 2009.

Itsemurhia käsittelevä kappale ei liity lainkaan ampuma-aselakiin, minkä vuoksi se on poistettava.

Aselupien peruuttamisluku 2 422 peruutettua lupaa vuosittain on 0,36 % luvanhaltijoista eli marginaalinen. Fakta on korjattava oikeaksi varsinkin, kun ei selviä, moniko peruutus johtuu ylinopeudesta ja muuhun aseisiin liittymättömyydestä syystä. Peruutukset eivät perustu asedirektiivin asiaa koskevaan sääntelyyn.

Väkivallan teot Suomessa eivät johdu aseiden määrästä. Esimerkiksi Norjassa, Ranskassa ja Sveitsissä on suunnilleen saman verran aseita samaa asukaslukua kohti, mutta Suomessa on enemmän henkirikoksia, joten aseista tämä ei johdu.

Laissa ei kerrota juuri mitään keinoista, joilla laittomia aseita vastaan taistellaan. Laillisten aseiden sääntelyllä ei niihin voida juurikaan vaikuttaa.

Mietinnön tekstissä ei ole otettu huomioon vaikuttavuusanalyysia lainkaan, vaikka tekstissä väitetään, että ampuma-aseisiin liittyvä ongelmakäyttäytyminen johtuu yhteiskunnan muista ongelmista. Siksi väitteet aseturvallisuudesta ja väärinkäytösten riskeihin vaikuttamisesta on katteeton.

Nykykäytäntö käsiaseiden luvan myöntämisessä on aivan toimiva, muuttaminen ei ole perusteltua.

Metsästysharrastusta ei käsitellä lainkaan maanomistajan omaisuuden suojan kannalta eikä metsästystä sillä olevan perusoikeustasoisien harrastussuojan pohjalta. Suomessa 115 000 metsästäjää omistaa 28 % koko maan pinta-alas-



ta. Kaikilla metsästyskortin lunastaneilla on oikeus metsästä myös valtion mailla. Siksi perusoikeusnäkökulma koskee yli 300 000 metsästäjää, joista yli 15 000 on naisia.

Mietintö ja sen perustelut on kirjoitettu siten, että se lopettanee lähestulkoon kokonaan loukkupyynnin. Uhkana on lisäksi, että säännös lisää luvattomien aseiden määrää, mikä on vastoin sääntelyn tarkoitusta. Kappaleessa on useita virheellisiä ja vääriä oletuksia.

Aseen toimintatapa ei sinänsä vaikuta surmaamiseen. Loukkupyynnin salliminen itse lataavalla aseella on täysin hyväksyttävää. Riistanhoitoyhdistykset eivät pysty antamaan luotettavaa todistusta louku- tai luolapyynnistä. Maanomistajan oikeus hyödyntää maa-aluettaan on vaarassa. Pyynnin on oltava aktiivista, mutta kuka määrittää, mitä on aktiivinen? Onko se kuusi vai kuusikymmentä eläintä? Eläimellä täytyy olla oikeus kivuttomaan kuolemaan, kertalaukeavassa lataamisai-ka voi olla aivan liian pitkä. Nyt lakiesitys ei huolehdi eläimen näkökulmasta. Revolveri on lisäksi mahdoton vaihtoehto. Hallintovaliokunnan ei siksi pitäisi lainkaan puoltaa selostamaansa säännöstä.

Perustuslakivaliokunnan asia on, kuuluuko maanomistukseen kuuluva metsästysoikeus ampuma-aseen hallussapitoon vai ei. Siitä ei ole olemassa perusoikeuskantaa. Hallintovaliokunnan mietinnöllä on kuitenkin vahva tulkintavaikeus lyhyen ajanjakson tähtäimellä käytäntöön, minkä vuoksi tällaista tulkintaa ei voida esittää mietinnössä.

Suomen ja Ruotsin sijoittuminen eurovertailussa kärkeen ei ole totta, Suomi on keskikastia luvulla 32 asetta 100 asukasta kohden. Luku sisältää myös luvattomat aseet.

Mietintöön ei sisälly perustuslain mukaista käsittelyä eli jokaisen oikeutta valita harrastuksensa, kuten harjoittaa ampumaurheilua.

Väite Suomen kuulumisesta kärkeen on perusteeton.

Miten voi saada ampuma-asekouluttajan lausunnon, jos ei kuulu ampumaseuraan. Mietintö on tältä osin epälooginen, koska vaaditaan todistus seuralta, mutta seuraan ei ole pakko kuulua.

Eikä todistuksen tarvitsijalla ole mitään oikeutta saada todistusta, jota ei ole analysoitu.

Ampuma-asekouluttajan todistuksella on mietinnön mukaan julkinen luotettavuus, mutta sen antajilla ei vastuuta, mitään velvoitteita eikä menettelyvaatimuksia, vaikka kyse on kansalaisen kannalta olennaisen todistuksen antamisesta ja hankkimisesta ja siten perustuslain 124 §:n sääntelemästä tilanteesta eli ilmeisesti olennaisen hallintotehtävän siirtämisestä yksityiselle. Ampuma-aseeuroilla ei ole minkäänlaisia edellytyksiä täyttää lain vaatimuksia.

Vaikka hallintovaliokunta ei ole ottanut kantaa hallintotehtävän siirtämiseen selkeästi, se voidaan tulkita lainkäytössä suoraan perustuslain 124 §:n mukaisesti julkiseksi, virkavastuuliseksi julkisen vallan käytöksi.

Käytännössä todistuksen voi saada vain ampumaseuran jäsen, juuri kun perustuslakivaliokunta katsoi, ettei pakkojäsenyys tule kysymykseen aselupakäytännössä. Sääntely on epälooginen.

Aktiivisuuden määrittelyä ei saa jättää alemman tason päätettäväksi, vaan aktiivisuuden määrittely tulee tehdä laissa. Valiokunnan kannanotot eivät perustu asetyypin, aktiivisuuden määrän, henkilöiden kokemuksen eikä patruunoiden aiheuttamien kustannusten tuntemiseen. Aktiivisuuden ja sen jatkuvuuden osoittamisen tarpeellisuuteen otetaan vielä erikseen kantaa. Aktiivisuuden käsittely hallintovaliokunnan mietinnössä on järjetöntä, sillä esimerkiksi metsästysaseiden osalta suurin tarve on juuri jahti-kauden alussa tai hieman sitä ennen. Näitä seikkoja ei ole selvitetty lainkaan.

Mistä löytyvät ampuma-asekouluttajat? Jos seuralla ei ole kouluttajaa, pitääkö virkamiesten järjestää kouluttaja. Julkista valtaa siirretään tosiasiallisesti yksityiselle toimijalle. Kenelle voi valittaa, jos todistusta ei anneta? Koulutustehtäviin ja todistusten antamiseen tarvitaan koko maassa ainakin 5 000 ihmistä. Kuka maksaa heidän kulunsa? He joutuisivat viettämään käytännössä kaiken vapaa-aikansa ampumaradoilla todentaakseen kaikkien harrastajien aktiivisuuden.

Nykyinen käytäntö myöntää ampuma-ase-luvat toistaiseksi voimassa olevina on täysin riittä-

vä. Aktiivisuus pitäisi sinänsä määritellä suoraan laissa tasapuolisuuden ja sen arviointitilanteiden monenlaisuuden vuoksi, jos se olisi todella tarpeellista.

Koko aselupakäytännön muuttaminen edellyttää tuhansien uusien henkilöiden panosta. Jokaisen luvan hakeminen tai muuttaminen tulee myös kalliiksi. Sen yksi osa on tarpeeton määräraikaisuuden säätäminen lakiin; siinä ei ole ajateltu lainkaan resursseja, joita ei ole. Mitään realistista henkilövuosien vaikutusarviota ei ole tehty. Jo nykyisin tavallisen lupa-asian käsittely vie useissa poliisilaitoksissa useita kuukausia.

Kaikki lääketieteellisen arvion antamista ja perustelemista koskevat säännökset ja lakitekstit on poistettava perusteettomina ja epämääräisesti ja liian alhaisella käytännön tasolla määriteltynä. Nykytilanne on hyvä ja soveltuva menettelyltään.

Ikää koskevat rajoitusesitykset on poistettava kokonaan. Niille ei ole mitään hallinnollista tai aseturvallisuutta koskevaa järkiperustetta. Sen sijaan rajat aiheuttavat valtavasti käytännön ongelmia ja lisää hallinnollista menettelyä.

Mietinnön yleisperusteluissa mainittu lääkirille asetettava velvoite tulee muuttaa seuraavaksi: "Valiokunta pitää aseturvallisuuden parantamisen kannalta tärkeänä, että lääkärillä on perustellusta syystä oikeus ilmoittaa poliisille..." (poistetaan sana velvoitetaan). Aseturvallisuus tarkoittaa tässä olennaista eli aseiden käytön ja hallinnan kaikkinaista turvallisuutta eikä viittaa pinnallisesti viranomaistietojen vaihtoon tai viranomaismenettelyyn, jota ei voi pitää aseturvallisuuden kannalta ydinkysymyksenä.

Aktiivisuus pitää määritellä lain tasolla, jotta tiedetään, mitä se todella tarkoittaa ja mihin sillä oikein pyritään. Montako laukausta on ammuttava yhdellä kertaa, jotta olet aktiivinen? Riittääkö kerran ampuminen, pitääkö ampua 10 vai 120 laukausta. Jos käy radalla 10 kertaa yhden päivän aikana, onko kymmenen harrastuskerran vaatimus täytetty? Onko lataaminen harrastamista? Asekerhoilla ei ole laina-aseita, mikä lopettaa monien nuorten harrastuksen kokonaan. Niillä ei ole myöskään käytännössä mitään mahdollisuutta hankkia tarvittavia aseita. Valiokunnan käsitykset raportointivelvollisuu-

desta eivät ole realistisia. Muutenkaan valiokunta ei ole tunnistanut harjoittelun muita muotoja, kuten simulaattori- tai kylmäharjoittelua, ja niiden merkitystä.

Laittomat aseet eivät ole pääasiassa kotopäisiä. Niitä ei pääosin ole varastettu kotoa. Asehallintoyksiköltä olisi voitu tarkistaa todelliset luvut poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen haltuun joutuneista salakuljetetuista aseista sekä rikollisten hallusta löytyneistä ampuma-aseista. Mitään korrelaatiota ei ole väitteeseen, että aseet olisivat murtojen yhteydessä kodeista varastettuja. Osa on jopa ns. sotasaalisaseita.

Aikamuoto aseiden asianmukaisesta säilyttämisestä on muutettava sekaannusten ja tulkintaongelmien välttämiseksi: ei riitä, että ampuma-aseita ei ole säilytetty asianmukaisesti vaan pitää myös niin olla. Pitää siis vastata siihen, pitääkö asetta tällä hetkellä säilyttää väärin, vai riittääkö siihen, että sitä on säilytetty joskus, esimerkiksi 10 vuotta sitten, laittomasti ja väärin.

Vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta on asetettava parempaan asemaan. Olisi mainittava lakitekstissä erikseen maininta reserviläisammunnasta yhtenä ampuma-aseiden käyttötarkoituksena. Se puuttuu nyt sääntelystä (43 §).

Mietintöön tulee lisätä "Ampumakortilla ei saa olla mitään virallista tai julkista roolia tai tehtävää. Ampumakortin sääntely ei kuulu lainsäädännön alaan".

Mietinnön tekstissä jää epäselväksi, miksi ampuma-asekortti -projektia käsitellään tässä yhteydessä; se ei liity lakiin. Missä tahansa parannetaan palveluja standardisoimalla niitä; sellainen ei kuulu lainsäädännön alaan. Mitään uusia asealan lupakortteja ei tarvita. Kyse on enemmänkin vain rahastuslähteestä.

Mietinnössä todetaan, että asiaa olisi käsitelty 5 kertaa ampuma-aselautakunnassa. Se ei pidä paikkaansa, ellei Powerpoint-esityksiä joistain pykäläluonnoksista pidetä sellaisena. Mitään käsittelyä ei ole varsinaisesti ollut. Todettakoon vielä, että ampuma-aselautakunta esitti lausuntonsa 7.5.2010 lakiesityksen palauttamista jatkovalmisteluun. Viimeisessä lauseessa mainittu kuuleminen ei ole toteutunut kaikkien kohdalla. Järjestöt saivat lausua valmiista esityksestä, mutta koska mielipiteet erosivat hallituksen

esityksen linjauksista, niitä ei otettu huomioon. Viimeisimmistä muutoksista ei ole kuultu järjestöjä lainkaan. Siltäkään osin hallintovaliokunta ei ole esittänyt asiaa tarkasti ja oikein.

Harrastejärjestöjä ja muita intressitahoja on vain periaatteessa kuultu — ei muulla tavalla.

Jos elinkeinonharjoittaja lopettaa toimintansa konkurssiin, kuolemaan tms., miten käy velvollisuudelle tiedoston säilyttämisestä. Mainitut toimet katkaisevat yleensä kaikki muut lainsäädännön velvoitteet kuin erikseen nimenomaan tiilannetta varten säädetty. Voisiko kuolin- tai konkurssipesä luovuttaa rekisterin poliisille? Sääntely on esitetyllä tavalla aukollinen.

Nykyinen laki on riittävä, 45 § rajaa 18-vuotiaan oikeutta perustaa asekauppaa ilman asiallista perustetta. 18-vuotias on lain mukaan joka suhteessa täysivaltainen. Perustetta muun ikärajan tarpeeseen ei ole esitetty.

"Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että yhdistymisvapauden rajoittamiselle on valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttäviä perusteita". Näin lausuu kappaleessa mietinnön teksti. Mainittu kappale sisältää kovin erilaisia asioita. Niiden välinen yhteys ei aukea. Perustuslakivaliokunta vaati nimenomaan yhdistyksen pakkojäsenyydestä luopumista osana hallituksen esitystä, vaikka valmistelussa asiassa ei nähty ongelmaa.

Yhdistymisvapautta koskeva teksti olisi tullut jakaa useampaan kappaleeseen, jotta asioiden itsenäinen asema ilmenee ymmärrettävästi. Nyt siinä sekoitetaan useita kappaleita yhteen, ja teksti on ristiriitainen. Sääntelyjen yksityiskohdalliset perustelut eivät selviä.

Mistä harrastusaikojen puolittaminen on määritelty? Onko asialle jokin hyväksyttävä syy tai asiaperuste, ei selviä yhdenvertaisuuden kannalta. Mikä oikeuttaa aktiivisen harrastuksen lyhentämisen juuri näissä ja vain näissä olosuhteissa verrattuna moniin muihin tilanteisiin.

Ampuma-asekouluttaja voi antaa todistuksen, mutta luvan hakijalla ei ole lain mukaan oikeutta saada tällaista todistusta. Mistä syntyy velvollisuus antaa todistus harrastuneisuudesta? Miten on turvattu valitus luvan hakijalle tällaisessa tilanteessa? Kenelle asiassa voidaan valit-

taa? Mitään vastaavaa sääntelyä ei ole olemassaakaan. Valiokunta ei voi tietää sitä, antaako joku todistuksen vai ei, olletikin kun koko järjestelmä on raskas ja luomatta kokonaisuudessaan. Sen hintalappu on edelleen avoin.

Onko lääketieteellisesti kouluttamaton henkilö oikeasti pätevä tulkitsemaan soveltuvuustestin tuloksia? Jollei tätä vaadita, miten turvataan testiin osallistujan yksityisyyden suoja ja muut suojatut oikeusintressit. Ehdotettu sääntely voisi johtaa välskäritoimintaan. Soveltuvuustesti pitäisi säätää vain ensimmäistä kertaa lupaa hakevalle. Lain 45 c §:stä puuttuu sääntely, jolla määritetään, mitä tarkoitetaan henkilökohtaisella sopivuudella ja persoonallisuudella. Perusoikeuksien mukaista ei ole jättää soveltuvuuden arvioinnin tarkoitusta sääntelemättä.

"Perustuslakivaliokunnan mukaan ei näytä olevan todellista tarvetta testeille." Kanta testien tarpeellisuudesta kumoaaakin nyt koko sääntelyn. Miksi hallintovaliokunta ei ole noudattanut perustuslakivaliokunnan perusoikeuskäsitystä?

Rinnakkaislupa voitaisiin sääntelyesityksen mukaan myöntää vain erityisen painavasta syystä eli oikeusharkintaisen ilmaisun mukaan hyvin harvoin, suorastaan poikkeuksellisesti. Mitkä ovat rinnakkaisluvan haltijan oikeudet? Asia on täysin sääntelemätön. Termistä "erityisen painavasta syystä" on ehdottomasti poistettava "erityisen", koska on ylipäänsä vaikeaa näyttää, mikä on erityisen painava syy. Lisäksi olisi todettava, että harrastustoiminta on katsottava aina luonteeltaan painavaksi syyksi. Arvokkaiden aseiden antaminen muiden perheenjäsenten käyttöön kävisi mahdottomaksi ilman ainuttaakaan järkevää syytä.

Mietinnössä kirjoitetaan: "Ampumaseuroilla ei nykyisin ole omia aseita. Käytännössä ampumaseuratoiminnassa jouduttaneen tekemään tältä osin muutoksia. Ainakin edistyneemmille ampumaurheilua harrastaville tulee ilmeisesti hankittavaksi käsiase henkilökohtaiseen käyttöön." Valtaosalla ampumaseuroja ei ole eikä tule olemaan varoja hankkia aseita. Siten koko selostus on vailla totuutta ja perusteltavuutta. Omien aseiden hankkiminen ampumaseuroille kävisi

mahdottomaksi myös sen vuoksi, että asevastaa-  
vat eivät voi eivätkä halua niistä kantaa henkilö-  
kohtaista vastuuta. Käytännössä laki ei anna  
aseita seuran nimiin. Kuitenkin henkilöt vaihtui-  
sivat tiheään.

#### *Lakitekstit*

Useat edellä tehdyt poistoesitykset johtavat  
asianomaisten aselain muutosesitysten kohtien  
poistamiseen hallituksen esityksen lakitekstistä.  
Perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla  
hallintovaliokunta on itse poistanut yhdistyksen  
pakkojäsenyyttä koskevan sääntelyn osana  
aseen hankintalupamenettelyä. Lisäksi hallinto-  
valiokunta on poistanut kokonaan lakiesityksen  
106 b §:n aseiden säilyttämisen tarkastuksesta  
aseluvan haltijan kotona. Näissä suhteissa on pa-  
lattu nykytilanteeseen.

Lisäksi näissä muutosesityksissä on muita  
poistettavia sääntelyjä, mikä merkitsee toimi-  
vaan nykytilaan mukaiseen menettelyyn palaa-  
mista selkeänä ja hyvin toimivana sääntelynä.  
Näistä muutoksista ja poistoista mainitaan lisäk-  
si seuraavat. Jos hallintovaliokunta ei ole asiaa  
erikseen kommentoinut mietintötekstissä, kyse  
on suoraan hallituksen esityksen lakitekstin  
muuttamisesta ja palaamisesta vallitsevaan, toi-  
mivaan tilanteeseen.

Hallituksen esityksen 2 ja 3 §:ssä on säädetty  
aseen ja aseiden osan määrittelmistä. Lain selkey-  
den ja ennustettavuuden vuoksi on ongelmallis-  
ta, että lain tullessa hyväksytyksi ilmakivääri  
muuttuu luvanvaraiseksi aseeksi tulkinnan kaut-  
ta ilman, että sitä mainitaan lain määrittelyssä.  
Juuri tämä ase on kuitenkin kaikille kansalaisil-  
le tunnetuin asetyyppi. Määritelmästä puuttuu  
myös kokonaan asedirektiivin edellyttämä erot-  
telu aseiden olennaisiin osiin ja muihin osiin; vain  
edelliset ovat direktiivin mukaan luvanvaraisia.

Hallituksen esityksen 27 §:n ehdotukset  
aseenkäsittelyn erityisistä ikärajoista on poistet-  
tava tarpeettomana. Kyse on henkilön ammatin  
ja elinkeinon harjoittamisenperusoikeudesta,  
täysivaltaisesta kansalaisesta ja pätevien perus-  
teiden puuttumisesta ikärajoituksille, joten eh-  
dotettua sääntelyä ei tarvita.

Hallituksen esityksen 53 §:n esitykset lupien  
määräaikaaisuudesta on poistettava hallituksen

esityksestä. Yksinkertainen syy on se, että rajoi-  
tukset aiheuttavat valtavan työmäärän, vaikeut-  
tavat suuresti monen aseluvan haltijan lupien  
saantia aseharrastuksen jatkuvan aktiivisuuden  
sääntelyn vuoksi ja sen vuoksi, ettei mitään so-  
veltuvaa järjestelmää ole ampumaseurojen käy-  
tössä aseharrastuksen aktiivisuuden osoittami-  
seksi. Hallituksen esityksessä ei ole tehty mi-  
tään vaikuttavuusanalyysiä. Hallituksen esityk-  
sen tämä säännös ei käsittele lainkaan asekeräi-  
lijöitä. Rekisteröityjä asekeräilijöitä on kuiten-  
kin yli 1 000, ja heillä on arviolta 160 000 aset-  
ta. Harrastus on yleensä elinikäinen harrastus.  
Vastaamatta on jätetty kokonaan se, miten har-  
rastus osoitetaan. Kyse on näin ollen suoranai-  
sesta oikeuden ja perusoikeuksien aukosta mie-  
tinnön tekstissä.

Aselupien ikärajoihin esitetyt muutokset  
(53 §) tulee poistaa kokonaisuudessaan ja palata  
koettuun, hyvään nykyjärjestelmään.

Aseharrastuksen aktiivisuuden ja aktiivisuu-  
den jatkuvuuden osoittaminen hallituksen esi-  
tyksen 53 ja 53 a §:n mukaan on mahdotonta.  
Mitään siihen soveltuvaa järjestelmää ei ole ke-  
hitetty. Aktiivisuutta ei ole asetyypin, olosuhteiden  
ja erilaisten harrastajien keskuudessa eritelty.  
Sen osoittaminen satunnaisilla valiokunnan  
kannanotoilla ei ole perusoikeuksien kannalta  
riittävää. Koko jatkuvuuden sääntelystä on luo-  
vuttava kalliina, täydellisen byrokraattisena jär-  
jestelynä tarvittavien resurssien puuttuessa (vaa-  
tii ainakin 5 000 uutta toimijaa) ja järjestelyn ol-  
lessa tehoton aseturvallisuuden parantamisessa.

Hallituksen esityksen 67 § luvan peruuttami-  
sesta jättää sivuun kokonaan asedirektiivin muu-  
toksen kansalaisten oikeuksien kannalta olen-  
naisen seikan eli yksityiskohtaisen luvan peruut-  
tamisperusteen. Sen mukaan kaikkea luvan pe-  
ruuttamista on tarkasteltava sen mukaan, aiheut-  
taako luvanhaltija itselleen tai toiselle hengen ja  
terveyden vaaraa. Säännös on pantava pakotta-  
vana sanatarkasti täytäntöön. Sen vaikutuksia ei  
ole arvioitu hallituksen esityksessä peruuttamis-  
perusteille. Hallintovaliokunnan mukaisissa pe-  
ruuttamislupien perusteissa ei ole käsitelty lain-  
kaan sitä, mitä tapahtuu, jos suostumuksen anta-  
neen huoltajan lupa peruutettaisiin tai suostu-  
mus katsotaan peruutetuksi sen kannalta, mitä

oikeuksia on rinnakkaisluvan saajalla. Rinnakkaisluvasta on säännös esityksen 66 §:ssä.

Hallituksen esityksen 103 §:n otsikko on Ampuma-aserikkomus. Sen mukaan se, joka tämän lain vastaisesti tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta... 9) tekee ampuma-aseen pysyvästi ampumakelvottomaksi tai aseiden osan pysyvästi toimintakelvottomaksi taikka laiminlyö 108 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai 112 §:ssä säädetyn velvollisuuden esittää pysyvästi ampumakelvottomaksi tehty ampuma-ase tai pysyvästi toimintakelvottomaksi tehty aseiden osa poliisille... on tuomittava ampuma-aserikkomuksesta sakkoon.

Tämä säännös on poistettava omalaatuisuutensa vuoksi; rikosperustetta on vaikea ymmärtää. Säännös johtaa tahattomastikin siihen, että joudutaan pohtimaan, onko aseiden tuhoutuminen vahingossa säännöksen tarkoittamaa tekemistä vai ei. Säännökselle mahdollisesti tarkoitettu tavoite toteutuu yksinomaan jo luvanhaltijan ilmoitusvelvollisuudella.

Hallituksen esityksen 110 a ja 110 b §:ssä säädetään merkinnöistä sanamuodolla, jonka mukaisesti merkintä ei voi olla aseessa näkymättömissä, vaikka merkintä olisikin sekunneissa tarkistettavissa esimerkiksi irrottamalla haulikon etutukki tai kääntämällä haulikon avausvipu siivuun tai muutoin sekunneissa huoltopurkamalla (siis ilman työkaluja) ase sarjanumeron tarkistamiseksi. Sanamuotoilun vuoksi nykyisen kaltaiset asevalmistajien poikkeuksetta käyttämät merkintäpaikat eivät olisi enää Suomessa sallittuja. Lisäksi pykälien sanamuoto jättää tulkinnanvaraiseksi sen, pitääkö valmistusmerkinnän olla merkitty yhdellä leimalla vai katsotaanko merkintävaatimukset täytetyiksi, jos direktiivin vaatimat tiedot löytyvät aseesta useamman leiman avulla merkittynä. Tähän ei tulisi jättää tulkinnanvaraa. Sitä paitsi nykyiset tavanomaiset asemerkinnät jo esittävät direktiivin vaatimat tiedot. Ei myöskään tule säätää suomalaista erikoisuutta merkinnöistä.

Hallituksen esityksen 110 c § säätää, että joka kerta ja erikseen aseepäälle on pyydettävä lupa Poliisihallitukselta sarjanumeromerkinnän vahvistamiseen tai kahdentamiseen, jos esimerkiksi uudelleensinistystyön ohessa tulee tarve vahvistaa merkintää. Mikä perustarkoitus tällä on?

Miltä osin tämä on tarpeellista turvallisuudelle? Mistä näkökohdasta tämä on tarpeen? Aseepäälletoiminta ja asealan elinkeino on jo nyt yksi säädellyimmistä suomalaisista elinkeinoista, eikä lupaa toimintaan voi saada, jos luotettavuudessa on ongelmia. Säädos ei edes estä ketä tahansa tekemästä muutoksia merkintöihin, ja merkintöjen muuttelu on helppoa aivan tavallisellekin kansalaiselle, mikäli näin haluaa epärehellisesti tehdä. Merkintöjen muutteluun ei tarvita aseepäätaitoja. Säädöksen ainoa vaikutus on, että se on rasite ja kustannus lainkuuliaiselle aseepäälle. Vaatimus luvan pyytämisestä merkinnän vahvistamista varten tulee poistaa.

Hallintovaliokunnan mietinnössä on käsitelty myös hallituksen esityksen 114 §:ää ilmoitusvelvollisuudesta terveydentilan aiheuttamien seikkojen vuoksi. Säännökseen riittää se, että lääkärille annetaan tällainen ilmoitusoikeus perustelusta syystä, ei muulloin eikä muille.

#### *Loppupäätelmiä*

Hallituksen esitys on edellä mainitut seikat huomioon ottaen täysin kestävä kansanedustajien asianmukaista arviointia ajatellen.

Koko eduskuntakäsittely on avannut näkökulmaa. Asehallinnon kokonaisuudistus ja eriyttäminen hallintoasiaksi nykyistä selvemmin omalla itsenäisenä sektorina on valmisteltava samalla kiireellisesti. Kaikkien edun mukaista on ase-lupakäytäntöjen ennustettavuus, jota hallituksen esitys ei paranna tai edistä. Hallintokäytännössä esille tulevaa asenteisiin ja muihin satunnaisiin seikkoihin perustuvaa lupaviranomaisen lupakäytäntöä ei voida hyväksyä.

Hyvään lain valmisteluun ei myöskään kuulu se hallituksen esityksellä toteutunut seikka, että lain muutoksissa käytetään keinoja ja menettelyjä, jotka tosiasiallisesti kohdistuisivat muihin henkilöihin ja asioihin kuin tavoite on. Sellainen johtaa viattomien ja vailla osallisuutta olevien syylistämiseen, joka ei saa olla lainsäädännön tarkoitus.

Hallituksen esitys ja koko eduskuntakäsittely ovat johtaneet myös päätelmään, että Suomeen on perustettava kiireellisesti perusoikeuksia käsittelevä valtiosääntötuomioistuin. Se vahvistaisi perusoikeuksien noudattamista, demokratiaa

ja oikeusvaltiota. Se estäisi huonon lainvalmistelun perusoikeuksien ohitukset ja sivuutukset sekä siinä perusteettomat tulkintakäsitykset. Se vahvistaisi myös lakien käsittelyssä eduskunnassa perusoikeuksien kunnioitusta ja etenkin antaisi kullekin perusoikeudelle riittävän positiivisen alan, jota ei voida loukata lainsäädännöllä, sen sijaan että nykyisen menettelyn mukaisesti tutkimisen kohteena on ensi sijassa, voidaanko lainsäädännöllä edelleen rajoittaa tai kaventaa tiettyä perusoikeutta.

Vastalauseessa on keskitytty moniin suuriin oikeudellisiin ongelmiin, joita esityksessä on. Eri muutosesitysten vaikuttavuusanalyysi on tekemättä. Jo näiden vuoksi on hallituksen esitys hylättävä ja siirrettävä jatkovalmisteluun.

Eduskunta on korkein lakia säätävä, ei lakia valmisteleva elin. Lakia valmistelevien elinten, valtioneuvoston ja asianomaisen ministeriön —

sisäasiainministeriön — esitys aselain uudistamiseksi ei täytä hyvän lainvalmistelun vaatimuksia. Tästä osoituksena ovat eduskunnan eri valiokuntien ja kymmenien asiantuntijoiden tekemät useat kymmenet perustellut korjausesitykset lakipohjaan. Hyvä lakikokonaisuus ei voi syntyä laittamalla epäkelpoon hallituksen lakiesitykseen paikkaa paikan päälle. Lakiesitys tulee palauttaa sisäasiainministeriöön uudelleen valmisteluun, jolloin voidaan ottaa kaikki esitetyt korjaustoimenpiteet tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon ja saada luotua uusi toimiva lakiesitys.

### *Ehdotus*

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 2010

Pietari Jääskeläinen /ps